

Giella- ja
guovlodepartemeanta

Juolludeamit sámi ulbmiliidda jagi 2027 stáhtabušeahtas

Juolludeamit sámi ulbmiliidda

Norgga stáhta lea vuodđuduvvon guovtti álbmoga eatnamiidda, sápmelaččaid ja dáččaid. Ráđđehusa ulbmil lea ahte sápmelaččat galget beassat ovddidit gielaset, kultuvrraset ja servodateallimeaset.

Vuodđolága § 108 ja sámeláhka leat sámepolitihka riikkalaš riektivuodut. Norggas leat ollu álbmotrievttalaš geatnegasvuodát mat leat láidesteadjin sámepolitihkkii. Buot departemeanttain lea ovddasvástádus čuovvulit sámepolitihka čadaheami iežaset suorggis. Giella- ja guovlodepartemeanttas lea bajimus ovddasvástádus stáhta sámepolitihka oktiiheiveheamis, ja dat galgá bargat dan badjelii ahte surggiid rastásaš ja hálldahusdásiid rastásaš politihkka lea ollislaš ja oktasaš.

Giella- ja guovlodepartemeantta proposišuvnnas Prop. 1 S (2026–2027) válldahuvvojit oanehaččat sámepolitihka ulbmilat ja strategiiat departemeantta bargui.

Dán prentosis válldahallo oanehaččat ja čoahkkájit mo guhtege departemeanta lea evttohan juolludusaid sámi ulbmiliidda jahkái 2027¹.

Sisdoallu

Sámediggi	3
Giella- ja guovlodepartemeanta (GGD)	4
Digitaliseren- ja hálldašandepartemeanta (DHD)	8
Máhttodepartemeanta (MD)	9
Kultur- ja dásseárvodepartemeanta (KUD)	14
Justiisa- ja gearggusvuodádepartemeanta (JGD)	16
Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta (EGD)	18
Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta (DFD)	19
Mánáid- ja bearašdepartemeanta (MBD)	21
Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta (EBD)	23
Dálkkádat- ja birasdepartemeanta (DBD)	28
Johtolatdepartemeanta (JOD)	32
Barggolašvuoda- ja searvadahttindepartemeanta (BSD)	34

¹ Jus iešguđet departemeanttaid bušeahttaproposišuvnnain ja dán diehtjuohkingihppagis eai leat seamma logut, de dalle gustojit bušeahttaproposišuvnnaid logut.

Visogovlaš logahallan juolludemiin Sámediggái

	(1000 ruvnuid mielde)		
	Rehketdoallu	Salderejuvvon bušeahtta	Evttohus
	2025	2026	2027
Gielda- ja guovlodepartemeanta	784 365	816 470	843 101
Digitaliseren- ja hálddašandepartemeanta	69 954	41 950	36 811
Máhttodepartemeanta	438 777	503 651	520 962
Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	72 037	78 679	77 240
Justiisadepartemeanta	16 222	21 300	36 100
Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta		7 000	
Dearvvašvuoda ja fuolahusdepartemeanta	55 100	28 400	14 700
Mánáid- ja bearašdepartemeanta	10 950	11 300	11 300
Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta	256 816	276 880	302 246
Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	206 908	203 517	175 430 ¹
Barggolašvuoda- ja searvadahttindepartemeanta	1 390	1 390	
Submi	1 912 519	1 990 537	2 017 890

¹ Jagi 2027 juolludusevttohusan lea kap. 1410 ja 1420 oktiibuot.

Tabealla supmit leat lagabui válddahuvvon juohke departemeantta čilgehusas dán diehtočállosis. Doarjja sámi ulbmiliidda addojuvvo maidái doarjjapoasttain main doarjjajuohkin dáhpáhuvvá maŋŋeleappos. Dát doarjjagat eai leat mielde juolludusevttohusa tabealla supmiin jagi 2027 várás, muhto lea válddahuvvon departemeantaid máinnašumiin. Ovdamearkka dihtii juolluduvvojit doarjjagat sámi ulbmiliidda jagi 2027 maŋŋá kapihttalas 1429 Dálkkádat- ja birasdepartemeantta bušeahttaevttohusas. Danne ii lea jagi 2027 doarjja mielde tabeallas bajábealde. Seamma láhkai juolluduvvui 1,39 milj. ruvnnu sámi ulbmiliidda kap. 671 poasttas 72 Barggolašvuoda- ja searvadahttindepartemeantta bušeahtas jagiid 2025 ja 2026, nu mo almmuhuvvon tabeallas bajábealde. Go jagi 2027 doarjjajuolludus dáhpáhuvvá maŋŋá, de lea rukto guorus.

Lagat máinnašupmi juolludusain sámi ulbmiliidda maŋimus golmma jagis, boahtá ovdan iešguđet departemeantaid kapihttaliin dán prentosis, guoskevaš jagiid bušeahttaproposišuvnnain ja prentosa Juolludusat sámi ulbmiliidda stáhtabušeahtas ovddeš almmuhusain.

Sámediggi

Sámediggi galgá bušeahttaevttohusa mielde hálldašit sullii 807,3 milj. ruvnnu jagi 2027.

Sámedikki vuosttaš olles doaibmajahki lei 1990. Dalle lei Sámedikki bušeahtta 31,7 milj. ruvnnu stuoru. Sámedikki bušeahtta lea bures ovdánan mánja jagi.

Visogovalaš logahallan juolludemiin Sámediggái

(1000 ruvnnuid mielde)

	Rehketdoallu 2025	Salderejuvvon	
		bušeahtta 2026	Evttohus 2027
Gielda- ja guovlodepartemeanta	747 514	782 881	807 335
Submi	747 514	782 881	807 335

Ráđđehus ja Sámediggi ásaheide jagi 2019 ođđa bušeahttaortnega mas jahkásaš juolludeamit Sámediggái álgojurda vuodul čohkkejuvvojit ovttá postii stáhtabušehtas, geahča čilgejumi kapihtala 560 poastta 50 vuolde, (ovddeš) Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta Prop. 1 S (2018-2019).

Kapihtala 560 poasta 50 lea oktasaš bušeahttapoasta mii ruhtada daid suorgeviidodagaid maid fágadepartemeanttain lea ovddasvástádus fuolahit. Ođđa bušeahttaortnega láiddanjuolggadusat, maid Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta ráhkadii, galget daid vejolaš hástalusaid hálldašettiin leat veahkkin maid okta čohkkejuvvon poasta sáhtta dagahit departemeantaid gaskasaš ovddasvástádusjuogadeapmái. Ortnega dehálaš eaktu lea ahte juohke departemeanttas ain lea ovddasvástádus sámi áššiin iežas suorggis.

Sámediggi juogada ruđaid mat leat juolluduvvon jagi maŋimus dievasčoahkkimisttis dainna várašemiin ahte Stuoradiggi dohkkeha bušeahttamearrádusa. Sámediggi juogada juolludemiid iežas vuoruhemiid mielde, muhto Stuoradikki bušeahttamearrádusa mielde. Sámedikki ekonomijahálldašeami rámmaid mearrida Gielda- ja guovlodepartemeanta njuolggadusčoahkis mii lea Sámedikki ekonomijahálldašeami várás, geahča sámelága § 2-1, goalmát láđđasa. Njuolggadusčoahkis lea departemeanta mearridan ahte Sámediggái ge gustojit stáhta ekonomijanjuolggadusat ja mearrádusat stáhta ekonomijastivrema birra.

Sámediggái lea biddjon hálldašanovddasvástádus mánja hálldahuslaš áššis, nugo ovdamearkka dihtii sámediggeválggain, ekonomalaš doarjagiid juohkimis, skuvlla oahppoplánaid osiid mearrideamis, sámi kulturmuittuid hálldašeamis kulturmuittolága ja dasa gullevaš lánkaasahusaid mielde, ja vel ovddasteddjiiid nammadeamis sierranas almmolaš orgánaide. Sámedikkis lea dasto vel váldi ja dadjamaš go dat oassálastá ja das leat ovddasteaddjit ollu lándegottiin, stivrrain ja ráđiin.

Eanet dieđuid Sámedikki doaimma birra gávnnat dás: www.samediggi.no.

Gielda- ja guovlodepartemeanta (GGD)

			(1000 ruvnuid mielde)		
			Salderejuvvon		
Kap.	Poasta	Namahuš	Rehketdoallu 2025	bušeahhta 2026	Evttohus 2027
560	50	Sámi ulbmilat, Sámi giella, kultuvra ja servodateallin	747 514	782 881	807 335
560	51	Sámi ulbmilat, Divvun	13 410	13 893	15 407
560	55	Sámi ulbmilat, Sámi allaskuvla	8 979	9 302	9 646
563	01	Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš, Doaibmagolut	6 890	7 017	7 211
563	21	Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš, Erenoamáš doaibmagolut, <i>sirdin vejolaš</i> ¹	7 572	3 377	3 502
Submi			784 365	816 470	843 101

¹ Rehketdoallohku sisttisdoallá prošeavttaid main lea olggobealde ruhtadeapmi Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáša namas.

Lassin juolluduvvojit ruđat sámi ulbmiliidda čuovvovaš bušeahttakapihttaliin ja poasttain:

Kap.	Poasta	Namahuš
500	72	Gielda- ja guovlodepartemeanta, Norgga dutkanráđđi, <i>sirdin vejolaš</i>
553	63	Interreg, Ártis 2030 ja Norgga Barentsčállingoddi

Kap. 560 Sámi ulbmilat, poasta 50 Sámi giella, kultuvra ja servodateallin

Poasttas lea váldojuolludus Sámediggái.

Juolludusrievdamat:

- Juolludus lea evttohuvvon vuoliduvvot 5 milj. ruvnnuin ruhtasirdima geažil DFØ rehketdoallobálvalusaid doaimmaheapmái.

Oktiibuot evttohuvvo juolludit 807,3 milj. ruvnnu jagi 2027 Sámediggái. Sámediggi hálddaša olles juolludusa.

Kap. 560 Sámi ulbmilat, poasta 51 Divvun

Divvun, lea UiT Norgga ártalaš universitehta giellateknologalaš ovtadat. Divvun ovddida sámi giellateknologijja ja doaimmaha earret eará divvunprográmmaid sámi gielaide várás maid sáhtta geavahit iešguđet dáhtavuodđovuogádagain.

Oktiibuot evttohuvvo juolludit 15,4 milj. ruvnnu Divvumii jagi 2027.

Kap. 560 Sámi ulbmilat, poasta 55 Sámi allaskuvla

Sámi allaskuvla čadaha muhtun bargamušaid Gielda- ja guovlodepartemeantta gohččuma vuodul. Juolludus galgá geavahuvvot Sámi statistihka fágalaš guorahallanjoavkku ja Sámi ofelašortnega jodiheapmái.

Oktiibuot evttohuvvo juolludit 9,6 milj. ruvnnu Sámi allaskuvlii jagi 2027.

Kap. 563 Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš, poasta 01 Doaibmagolut ja poasta 21 Erenoamáš doaibmagolut, *sirdin vejolaš*

Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš Guovdageainnus lea fágalaččat iešmearrideaddji ásaš mii mearrida iežas ulbmiliid ja bohtosiid gáibádusaid daid rájáid siskkohealde maid Gielda- ja guovlodepartemeanta mearrida. Guovddáša stivra dahká vuoruhemiid.

Oktiibuot evttohuvvo juolludit 10,7 milj. ruvnnu Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddášii jagi 2027.

Kap. 500 Gielda- ja guovlodepartemeanta, poasta 72 Norgga dutkanráđdi, *sirdin vejolaš*

Juolludus Dutkanráđđái galgá vuosttažettiin váikkuhit guhkesáigásaš ja ulbmillaš gealbo- ja máhttoloktemii departemeantta ovddasvástádussuorggis. Juolludus galgá maiddái váikkuhit dasa ahte gávdnokit gelbbolaš dutkanbirrasat departemeantta suorgeovddasvástádusas. Dutkamis galgá leat alla diedalaš kvalitehta ja dat galgá leat guoskevaš suorggi hástalusaid ja ulbmiliidda, ja galgá leat ávkin hálldahusa politihkka- ja bálvalusovddideapmái ja bargamuščoavdimii.

Máhtodepartemeanttas lea ovddasvástádus departemeanttaid stivrensignálaid oktiiordnemis ja lea ovtta departemeanttaiguin ja Dutkanráđiin hábmen vuogádaga mo departemeanttat galget stivret Dutkanráđi. Geahča Máhtodepartemeantta bušehttaproposišuvnna mas Dutkanráđi bajimus ulbmilat ja ulbmilolahus leat válldahuvvon lagabui.

Sámi dutkan

Sámi dutkan lea buori muddui čohkkejuvvon sámi servodaga ja kultuvrra, čálgu ja oahpu, dálkkádaga ja birrasa, biepmu ja bioresurssaid ja ovdanvázzi dutkama čoakkáldagaide. Sámi dutkama EU-ruhtadan oassi lea lassánan mearkkašahti, 500 000 ruvnus jagi 2019 14 milj. ruvdnui jagi 2025. Oktasašalmmuheat leat leamaš mielde loktemin dan dutkama mii guoská dáruiduhttinpolitihkkii, gielaide, dearvvašvuhtii, luonddu- ja resursahálldasčapmái ja riektediliide. Ain lea dárbu lasihit dutkankapasitehta gielain, servodatdiehtagis ja álgoálbmotmetodihkas. Dutkanráđi juolludeami sámi dutkamii leat lagabui válldahuvvon Máhtodepartemeantta vuolde dán diehtjuohkingihppagis.

Kap. 553 Regionála- ja guovloovddideapmi, poasta 63 Interreg, Arktis 2030 ja Norgga Barentsčállingoddi

Postii gullet doarjja Norgga oassálastimii rádjaraštideaddji Interreg-prográmmaide, doarjja Ártis 2030:i, doarjja Norgga Barentsčállingoddái, doarjja Ruota, Suoma ja Norgga rádjabálvalussii ja doarjja Arctic Race of Norway lágideapmái. Doarjagat transnationála ja olles-eurohpaláš Interreg-prográmmaide válldahuvvojit poasta 76 vuolde.

Dálá Interreg-áigodaga (2021–2027) oassálasttii Norga prográmmaide Øresund-Kattegat-Skagerrak, Ruotta-Norga ja Interreg Aurora (poasta 63), ja Nordlig Periferi ja Ártis, Davvimearra, Nuortamearra, Interreg Europe, URBACT, ESPON ja Interact (poasta 76). Prošeakta ovddida regionála ovddideami máhtu lonuheami bokte, ovtta barggu bokte oktasá servodathástalusaiiguin, vásáhusaid juogadeami bokte earret eará guoddevaš ekonomalaš stuorruma bokte, vuollegisluoitima teknologijja ja gierdogeavatekonomijja bokte, almmolaš bálvalusaid teknologijabuorideami bokte, ja ruoná nuppástuhtima bokte energijabeavttálmahttimiin ja jierpmálaš elrávdnjefierpmádagaiguin. Rádjaraštideaddji ovtta bargu addá stuorát kapasitehta ja gelbbolašvuoda doaimmaheddjiide čoavdit regionála- ja guovlopolitihkalaš hástalusaid. Prográmmaid rádjaeastagiid unnideamis lea stuorra mearkkašupmi guovllugielddaide ja nannejit gearggusvuoda ja vuostálastinfámu rádjaguovlluin. Prográmmat guorrasit fylkkagielddaid vuoruhemiide sin regionála plánain ja strategijain.

Rádjaregionála Interreg-prográmmat

Ulbmi joavkun leat báikkálaš, regionála ja nationála eiseválddit, báikkálaš servodagaid ja álgoálbmogiid doaimmaheadjit, priváhta ealáhuseallin, dutkan- ja ovddidandoaimmaheadjit ja eaktodáhtolaš organisašuvnnat.

Ortnet galgá:

- Váikkuhit regionála ovddideapmái ráđjarasttideaddji ovttasbarggu bokte.
- Váikkuhit dakkár Eurohpái mii lea eanet a) jierpmálaš, b) ruoná, c) oktiičadnojuvvon, d) sosiála ja e) lagabus servodatlahtuid. Dasa lassin lea Interreg-spesifihkka ulbmil (ISO) hálldahuslaš kapasitehta nannema birra ráđjarasttideaddji ovttasbarggu ovddideapmái. Norgga áŋgiruššan deattuha mihtuid a, b, c ja ISO 1.
- Addit oassálastiide vejolašvuoda háhkat máhtu, vásáhusaid ja ekonomalaš resurssaid konkrehta ovddidanprošeavttaide.

Indikáhtorat ulbmilolahusa árvvoštallamii mearriduvvojit juohke Interreg-programma programmadokumeanttain.

Juolluduseavttut mearriduvvojit EU njuolggadusaid vuodul ja bohtet ovdan juohke programma programmadokumeanttain. Programmaid ja prošeavttaid eavttuin lea dávjá sáhka das ahte váikkuhit go dat rádjaregionála lasseárvui, čađahankapasitehtii, boadusdiđošteapmái, guoddevaš ovddideapmái ja programma ulbmilolahussii. Ruđat almmuhuvvojit ja galget luvvet unnimusat 50 proseantta regionála mielruhtadeami.

Ruđaid hálddašeapmi lea fápmuduvvon fylkkagielladaide, mat raporterejit departementii. Čuovvuleapmi ja dárkkisteapmi dahkko programmaid gozihan- ja stivrenlávdegottiin, masa departemeanta ja fylkkagielladat oassálastet ovttas daid eará programmariikkaiguin. Gáibádušat čuovvuleapmái ja dárkkisteapmái mearriduvvojit EU njuolggadusain ja juohke programma programmadokumeanttain.

Norgga Barentsčállingoddi

Barentsčállingoddi galgá ovddidit ja ruhtadit ovttasbargoprošeavttaid, ja doaibmat resursa- ja gealboguovddášin ráđjarasttideaddji ovttasbargui ja davviguovloovttasbargui. Ortnega ulbmil lea buorre servodatovddideapmi davvin, earret eará máhttoloktema bokte. Ortnegii gullet maiddái álbmogis-álbmogii-pršeavttat sorjjasmeahttun ruošša doaimmaheddjiiguin Barentsregionnain.

Doarjjaortnega ulbmilolahus galgá árvvoštallojuvvot dáid kritearaid vuodul:

- Prošeakta lea váikkuhan eanet/buoret ovttasbargui gaskal Norgga, Suoma ja/dahje Ruota doaimmaheddjiid davvin, vejolaččat maiddái doaimmaheddjiiguin eará Árkatisa regionnain.
- Prošeakta váikkuha servodatovddideapmái Davvi-Norggas.

Barentsčállingoddi hálddaša doarjjaortnega. Čállingoddi sáhtá addit doarjaga prošeavttaide main lea riikkaidgaskasaš ovttasbargu Davvi-Norgga doaimmaheddjiid ja Suoma ja Ruota davviregionnain doaimmaheddjiid gaskkas, ja álgoálbmotovttasbargu. Oassi juolludeamis manná čállingotti doaimmaheapmái ja bargamuša ovddidanbargguide, bargogohččuma vuodul. Čállingoddi galgá háhkat ja oktiiordnet máhtu regionna doaimmaheddjiin. Sii galget veahkehit Davvi-Norgga fylkkagielladaid sin servodatovddideaddjirollas, dakko bokte ahte ovdánahttit, ovddidit ja nannet ovttasbarggu doaimmaheddjiiguin, vuosttažettiin Suoma ja Ruota regionnain.

Árkatis 2030

Árkatis 2030 galgá vuolgahit doaimma mii lea mielde ovddideamen ođđa máhtu ja dan geavaheami nu ahte dat doarju ráđđehusa davveguovlopolitihka ja regionála plánaid ja mihtuid Nordlánddas, Romssas ja Finnmárkkus, ráddjejuvvon fáttalaš áŋgiruššansuorggi siskabealde. Hálddašeaddji galgá juolludit ruđaid ollislaš árvvoštallama vuodul, mas okta juolludaneavttuin lea: *ON guoddevašvuodamihtut, erenoamáš deattuhettiin váikkuhusaid álgoálbmogiidda.*

Regionála davveguovloforuma čállingoddi

Nannen dihtii gulahallama davviguovlluin ja davviguovlluid birra deaivvadit ráđdehus, fylkkagielddat ja Sámediggi bistevaččat Regionála davviguovloforumis. Jagi 2025 juolluduvvui 1,6 milj. ruvnnu čállingotti jodiheapmái ja doaimmaide foruma olis.

Digitaliseren- ja hálddašandepartemeanta (DHD)

			(1000 ruvnuid mielde)		
			Salderejuvvon		
Kap.	Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2025	bušeahhta 2026	Evttohus 2027
1520	01	Stáhtahálddašeaddjit, Doaibmagolut	31 070	31 800	32 811
2445	30	Statsbygg, Visteprošekteren, <i>sirdin vejolaš</i> ²	3 158		
2445	33	Statsbygg, Dábalaš huksenprošeavttaid joatkin, <i>sirdin vejolaš</i> ³	35 726	10 150	4 000
		Submi	69 954	41 950	36 811

¹ Juolludus ruhtada davimus stáhtahálddašeddjiid doaibmamušaid regionála boazodoalloeiseváldin.

² Juolludus gulai RiddoDuottarMuseat nammasaš sámi musea prošekteremii. Geahča máinnašemi Kultur- ja dásseárvodepartemeantta vuolde.

³ Juolludus guoská Beaivváš Sámi Našunálateáhtera ja Sámi joatkkaskuvlla ja boazodoalloskuvlla oktasaš oddavistái Guovdageainnus. Visti lei válmmas jagi 2024, muhto oázžu goluid reklamašuvdnaáigodagas jagiid 2026 ja 2027.

Kap. 1520 Stáhtahálddašeaddjit, poasta 01 Doaibmagolut

Boazodoallu gullá stáhtahálddašeddjiid dábalaš doaibmarámmii. Danne lea juolludus meroštus das man ollu ollislaš juolludusas davimus stáhtahálddašeddjiide galgá gokčat sin doaibmamušaid boazodoalloeiseváldin.

Máhttodepartemeanta (MD)

			(1000 ruvnuid mielde)		
Kap.	Poasta	Namahus	Rehket- doallu 2025	Saldere- juvvon bušeahtta 2026	Evttohus 2027
222	01	Stáhta skuvllat ja gáiddusoahpahusbálvalusat, Doaibmagolut	158 940	160 293	169 399
222	45	Stuorát reaidooastimat ja bajásdoallan, <i>sirdin vejolaš</i>	1 986	2 056	2 128
225	63	Doaibmabijut vuoddoohpahusas,	101 431	156 095	166 146
		Doaibmabijut sámegillii vuoddoohpahusas			
226	21	Kvalitehtaovddideapmi vuoddoohpahusas,	14 400	17 800	12 400
		Erenoamáš doaibmagolut, <i>sirdin vejolaš</i>			
227	63	Doarjja sierra skuvllaide,	32 226	34 418	36 726
		Doarjja gielddaide ja fylkkagielddaide			
260	50	Universitehtat ja allaskuvllat, Stáhta universitehtat ja allaskuvllat ¹	129 094	132 389	133 663
2410	73	Stáhta loatnakássa oahpu várás, Loatnasihkkumat, meroštallanjuolludus	700	600	500
Submi			438 777	503 651	520 962

¹Gusto Sámi allaskuvlla rámmajuolludussii.

Lassin juolluduvvojit ruđat sámi ulbmiliidda čuovvovaš kapihttaliin ja poasttain:

Kap.	Poasta	Namahus
231	21	Mánáidgárddit, Erenoamáš doaibmagolut, <i>sirdin vejolaš</i>
254	70	Oahppolihtut jna., Doarjja oahppolihtuide
260	50	Universitehtat ja allaskuvllat ¹
273	70	Máhttsuorggi bálvaluslágideaddji – Sikt, Lossarehkenastima infrastruktuva, <i>sirdin vejolaš</i>
285	72	Norgga dutkanráđđi, Guhkesáigásaš vuododutkan

¹ Kap. 260, poasta 50 gullá juolludusaide eará universitehtaide ja allaskuvllaide go Sámi allaskuvllii, mii oázžu ruđaid sámi doaibmabijuide iežas jahkásaš rámmas.

Kap. 222 Stáhtalaš skuvllat ja gáiddusoahpahusbálvalusat, poasta 01 Doaibmagolut ja poasta 45 Stuorát rusttetháhkamat ja ortnegisdoallan, *sirdin vejolaš*

Kap. 222 juolludeamit geavahuvvojit jodihit Sámi joatkkaskuvlla Kárášjogas, Sámi joatkkaskuvlla ja boazodoalloskuvlla Guovdageainnus ja Åarjelsaemien vierhtiesáafoe Aarbortes.

Departemeanta evttoha juolludit 169,6 milj. ruvnnu poasttas 01 ja 2,1 milj. ruvnnu poasttas 45. Juolludusas lea 3,7 milj. ruvdnosaš lassáneapmi Åarjelsaemien vierhtiesáafoe ohppiidlogu lassáneami geažil. Sámi doaimmat mat ožžot doaibmajuolludusa poasttas, leat ožžon lassi boaduid sámegiela gáiddusoahpahusas. Danne evttoha departemeanta lasihit juolludusa 3,7 milj. ruvnnuin, seamma stuorra sisabohtolassánemiin kap. 3222 poasttas 02.

Kap. 225 Doaibmabijut vuoddoohpahusas, poasta 63 Doarjja sámegillii vuoddoohpahusas

Doarjja ulbmil lea ahte oahppit galget oázžut sámegielaohpahusa, oahpahuslága § 3-2 ja § 6-2 vuodul. Ulbmilin lea maiddá ahte oahpaheaddjit ožžot joatkkaoahpu sámegielain, ja ahte oahpaheaddjestudeanttat váldet oahpu sámegielain. Ulbmilin lea maiddá nannet oahpaheddjiid ja oahpaheaddjestudeanttaid gelbbolašvuoda sámegielas.

Poasttas leat golbma doarjjaortnega:

- Doarjja vuoddoskuvlla sámegielaohpaheapmái.
- Doarjja sámegielaohpaheapmái joatkkaoahpahusas.
- Doarjja masa gullet sámegiela lohkanlobit vuoddoohpahusa oahpaheddjiid joatkkaohppui ja rekrutterenstipeanddat oahpaheaddjestudeanttaide.

Departemeanta evttoha juolludit 166,1 milj. ruvnnu poasttas. Juolludusas lea 4,1 milj. ruvdnosaš lassáneapmi dan geažil go eanet oahppit ožžot sámegieloahpahusa.

Kap. 226 Kvalitehtaovddideapmi vuodđooahpahusas, poasta 21 Erenoamáš doaibmagolut, *sirdin vejolaš*

Sámi gáiddusoahpahussii geavahuvvui oktiibuot 8,4 milj. ruvnnu (lullisámegiella, julevsámegiella ja davvisámegiella) jagi 2025. Ruđat leat earret eará juolluduvvon Nordlándda, Romssa ja Finnmárkku stáhtahálldášeddiide bargat sámi gáiddusoahpahusa organiseremiin ja kvalitehtaovddidemiin deattuhettiin gealbudeami ja gáiddusoahpahusoahpaheddiid. Daid ruđain geavahuvvui 1,6 milj. ruvnnu čielggadit modeallain mat buoridit gáiddusoahpahusa kvalitehta. Dasa lassin geavahuvvui 6 milj. ruvnnu Sámediggái sámi oahpponeavvuide.

Máhttodepartemeanta evttoha juolludit 12,4 milj. ruvnnu sámi ulbmiliidda kap. 226 poasttas 21. 6,4 milj. ruvnnu ruđain sámi ulbmiliidda evttohuvvo sirdojuvvot kap. 1520 postii 01 Digitaliseren- ja hálldášandepartemeantta bušeahta bokte jagi 2027. Juolludussii gullá 5,4 milj. ruvnnu sámi gáiddusoahpahussii mii galgá mannat Oahpahusdirektoráhtii, 6 milj. ruvnnu sámi oahpponeavvuide fágaođasmahttimis mii galgá mannat Sámediggái, ja 1 milj. ruvnnu lohkamii ja geavatlaš oahppamii sámegillii mii galgá mannat Sámi lohkanguovddáži.

Kap. 227 Doarjja sierra skuvllaide, poasta 63 Doarjja gielddaide ja fylkkagielddaide

Doarjja ruhtada Snåase ja Málatvuomi gielddalaš sámeskuvllaid doaimma oktan internáhtain. Snoasa skuvla addá oahpahusa lullisámegillii, ja Málatvuomi skuvla fas addá oahpahusa davvisámegillii. Dáidda skuvllaide sáhttet oahppit miehtá riikka beassat. Dasa lassin galgá doarjja veahkehit ruhtadit Málatvuomi gielddalaš sámeskuvlla ohppiid skuvlasáhtašangoluid.

Juolludussii poasttas gullá maiddái doarjja Nordlándda fylkkagildii (Nuortta-Sáltjoarkkaskávllá) ja Hábmara suohkanii (Ájluovta skávllá). Ruđat galget veahkkin viidáseappot ovddidit julevsámi profiilaskuvllaid ja resursaskuvllaid. Doarjaga ulbmil lea:

- Sihkkarastit ahte oahppit ožžot buori julevsámi oahpahusfálaldaga olles vuodđooahpahusas.
- Veahkkin ovddidit buori oahpahusa julevsámi gielas ja kultuvrras.
- Doarjut julevsámi giela, kultuvrra ja identitehta loktema buot skuvllain ja erenoamážit Nordlándda fylkkasuohkanis.

Máhttodepartemeanta evttoha juolludit 16,1 milj. ruvnnu Snoase gielddalaš sámeskuvlii, 18,6 milj. ruvnnu Málatvuomi gielddalaš sámeskuvlii, ja 2 milj. ruvnnu Nordlándda fylkkasuohkanii ja Hábmara suohkanii.

Kap. 231 Mánáidgárddit, poasta 21 Erenoamáš doaibmagolut

Máhttodepartemeanttas lea ovddasvástádus čuovvuleamis njeallje ávžžuhusmearrádusa Duohtavuodá- ja soabadankommišuvnna raportta Dokumeanta 19 (2022–2023) meannudeami oktavuodas, gč. Innst. 30 S (2024–2025). Ávžžuhusmearrádusain lea sáhka guorahallat giellaoahpahusa sámegiela ja kvenagiela, ja čadahit doaibmabijuid vai eanet mánát besset oahppat gielaide olles oahpahusmannolagas.

Ráđdehus lea ovttasrádiid Sámedikkiin nammadan áššedovdijoavkku mii galgá árvvoštallat mo sáhtte buoridit mánáidgárdefálaldaga sámi mánáide. Ulbmilin lea sihkkarastit buoret ja eanet olahtti fálaldaga buot sámi mánáide, beroškeahhtá gos riikkas sii orošit.

Kap 254 Doarjja rávesolbmuidoahpahussii, poasta 70 Doarjja oahppolihtuide

Máhttodepartemeanta addá doarjaga golmma dohkkehuvvon oahppolihtui vai sis lea vejolašvuohta fállat rávesolbmuide heivehahti ja heivehuvvon oahpahusa. Juolludusa unnit oassi galgá geavahuvvot goluid buhtadeapmái rávesolbmuid vuodđoskuvladási sámegieloahpahusas maid dohkkehuvvon oahppolihtut čadahit. Daid doarjagiid sturrodat meroštallojuvvo ovddit jagi doaimma vuodul.

Kap. 260 Universitehtat ja allaskuvllat, poasta 50 Stáhtalaš universitehtat ja allaskuvllat

Universitehtaid ja allaskuvllaid várás leat ruđat sámii ulbmiliidda rámmajuolludusain Sámi allaskuvlii, Romssa universitehtii - Norgga ártalaš universitehtii (UiT) ja Davvi universitehtii. Sámi allaskuvlla várás lea olles rámmajuolludus sámii ulbmiliidda. UiT ja Davvi universitehta várás leat sámii ulbmilat oassin juolludusas, ja goappašiid ásaheaddi lea oahpahus ja duktan mat gullet sámii ulbmiliidda. Allaskuvla fállá earret eará dakkár fágaid go sámegiela ja sámii girjjálašvuođa, duoji, boazodoalu ja álgoálbmotoahpu, oahpaheaddjeoahpu ja journalistihka. Buot fágaid vuodus lea sámii kultuvra ja árbediehtu.

Máhttodepartemeanta evttoha 133,7 milj. ruvdnosaš rámmajuolludusa Sámi allaskuvlii jagi 2027.

Jagi 2026 oáččui UiT 7 milj. ruvnnu čielggadit dáruiduhttinpolitihka ja vearrivuoda nátionála gealboguovddáša vejolaš organiserema, lagas gulahallamis sámii, kvena/norggasuopmelaš ja vuovdesuopmelaš birraiguin, Stuorradikki eavttuid vuodul vuodđudit dálá fágabirrašiidda. Bargamuša áigemeari lea skábmamánu 15. b. 2026. Ruđat leat jotkojuvvon UiT rámmajuolludusas jagi 2027 várás.

Kap. 273 Máhttосуорggi bálvaluslágideaddji, poasta 70 Nátionála infrastruktuorra lossarehkenastima várás

Ráđdehus evttoha joatkit 21,5 milj. ruvdnosaš juolludusa ruhtadit rehkenastinfámu Nátionálabibliotekha bargui ovddidit dárui ja sámii giellamodeallaid, maid stáhta lossarehkenastinfittodat Sigma2 AS lágida.

Kap. 2410 Stáhta loatnakássa oahpu váldima várás, poasta 50 Várrejupmi oahppostipeanddaide, meroštallanjuolludus

Vuoigatvuohta oahppolooanaide ja -stipeanddaide olgoriikkas gusto dábbalaččat dušše ollesáiggeoahpuide. Norggas leat leamaš uhccán oahppofálaldagat lullisámegiela manimus jagiid, muhto olgoriikkas leat mánga dakkár oahpu. Danne ásaheaddi oahppoahkái 2024-2025 spiehkastat dan gáibádusas ahte lullisámegieloahppu olgoriikkas galgá leat ollesáiggis vai oázžu loana ja stipeandda. Sivvan lea ahte lullisámegiella lea UNESCO listtas áitojuvvon gielain, ja ahte Norggas leat uhccán oahppofálaldagat dan gielas. Seammás dárbbáša Norgga servodat ollu olbmuid lullisámegiela gelbbolašvuođain, erenoamážit mánáidgárddis, skuvllas ja almmolaš bálvalusain. Oahppoagi 2025-26 rájes lea maidái ásaheaddi spiehkastat báikái gullelaš oahpahusas, go ollu oahppofálaldagat olgoriikkas leat neahttavuđot. Oahppoagi 2025-2026 ii lean oktage oahppi gii geavahii dán spiehkastaga lullisámegieloahpu várás olgoriikkas.

Kap. 2410 Stáhta loatnakássa oahpu váldima várás, poasta 73

Loatnageahpádusat, meroštallanjuolludus

Loatnageahpádusat dán poasttas leat iešguđetlágan loatnageahpádusortnegat Loatnakássas. Daidda studeanttaide geat leat čadahan unnimusat 60 oahppočuoggá ovttá sámegielas oahpaheaddjeoahpu oassin dahje lassin, sidjiide geahpeda Loatnakássa loana gitta 50 000 ruvnnu rádjai. Ulbmil lea háhkat eanet oahpaheddjiid geain lea gelbbolašvuohta sámegielain. Movttiidahttin dihtii eanebuid váldit oahppočuoggáid sámegielas evttoha ráđđehus jagi 2024 viiddidit loatnageahpedanortnega. Viiddideapmi galgá addit sidjiide geat váldet lektoroahpu, vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahpu ja oahpaheaddjeoahpu geavatalaš ja estetihkalaš fágain, seamma vuoigatvuođa oázžut sihkkkojuvvot vealggi maiddá dalle go oahppočuoggát sámegielas leat válđojuvvon olggobealde dahje lassin fidnooahpahussii.

Jagi 2025 ožžo 14 olbmo sihkkkojuvvot oktiibuot 0,7 milj. ruvnnu dán vuodul. Evttohuvo juolludit 0,5 milj. ruvnnu ulbmili jagi 2027.

Kap. 285 Norgga dutkanráđdi, poasta 72 Guhkesáigásaš, vuodđodutkan, jna.

Ruđat sámi dutkamii kap. 285 poasttas 72 mannet Sámi servodaga ja kultuvrra čoakkáldahkii (SAMISK). Dasa gullá dutkan sámi čuolbmačilgehusaid dutkan humanioras ja servodatdiehtagis, luonddudiedalaš dutkan dearvvašvuođas, dálkkádagas ja birrasis mii lea njuolga čadnon humaniorai ja servodatdiehtagii, ja dutkan ealáhuseallimis ja innovašuvnnas. Jagi 2025 bušeahtta lei 19,7 milj. ruvnnu – 10,9 milj. ruvnnu Máhttodepartemeanttas ja 8,8 milj. ruvnnu Gielda- ja guovlodepartemeanttas.

2025 giđa lei oktasaš almmuhus gaskal SAMISK ja Čálgu ja oahpu, Energiija ja fievrrideami, Dálkkádaga ja birrasa ja Dearvvašvuođa čoakkáldagaid Forskerprosjekt for fornying nammasaš ortnegis. Almmuhusa ulbmil lei čuovvulit dan máhttodárbbu maid Duohtavuodá- ja soabadankommišuvnna raporta almmustahtii. Oktiibuot almmuhuvvui 90 milj. ruvnnu, das bođii 20 milj. ruvnnu SAMISK čoakkáldagas. Oktiibuot 43 ohccis ožžo guoktelogi ohcci árvosáni 5 dahje stuorát, ja gávcei proševtta ožžo ruhtadeami. Dáid proševttain lea stuorra fáddáviidodat mat čatnasit sámi dilálašvuođaide ja nátionála unnitloguide, earret eará giella, kultuvra, dearvvašvuohta, vuoigatvuođat, luohitevašvuohta ja soabadeapmi. Proševttat čadahuvvojit Norgga ja riikkaidgaskasaš dutkanbirrasiid gaskasaš ovttasbarggus.

Dasa lassin lea Dutkanráđdi jagi 2025 ruhtadan golbma proševtta guoskevašvuodain sámi gillii, kultuvrii ja servodahkii Formidlingsstøtte, Forskingsinfrastruktur ja FRIPRO nammasaš doarjjaortnegiid bokte. Dat guoská dutkamii das man ollu sámi dáidda, duodji ja musea mearkkaša oadjebasvuhtii ja gullevašvuhtii Sámis, dakkár neahttaáhta dutkaninfrastrukturra ovddideapmái mii nanne sámegielaide ovddasteami, ja dutkamii autisttalaš sámi mánáid ja nuoraid ja sin bearrašiid vásáhusain.

Norgga dutkit oassálastet maiddái mángga Horisont Europa-prošektii main lea sámi guoskevašvuohta. Earret eará leat guokte proševtta maid Natural Resources Institute Suomas jodiha: Birgejupmi (2025–2027), mii bargá álgoálbmotmáhtu integreremiin davi riddo- ja ekovuogádagaid guoddevaš vuogádagaide, ja ArcticKnows (2025–2028), mii ovddida modeallaid mat ovddidit dutkiid ja báikkálaš servodagaid gaskasaš máhtu, mas dehálaš casean leat sámi guovllut.

Jagi 2026 oassálasttii SAMISK ođđa oktasašalmmuheapmái ovttas Čálgu ja oahpu, Dálkkádaga ja birrasa ja Energiija ja fievrrideami čoakkáldagaiguin. Maiddá jagi 2026 biddjo deaddu dan máhttodárbbu maid Duohtavuodá- ja soabadankommišuvnna raporta lea almmustahtán. Dat mii lea ođas jagi 2026, lea ahte almmuheapmi, lassin sámiiide maiddá lea rabas buot viđa nátionála unnitloguide. Oktiibuot almmuhuvvui 76 milj. ruvnnu Forsking for anvending nammasaš čoakkáldagas. 32 milj. ruvnnu SAMISK-čoakkáldagas (23,2 milj.

ruvnnu Gielda- ja guovlodepartemeanttas 500.72 ja 8,8 milj. ruvnnu Máhttodepartemeanttas 285.72). Oktiibuot bohte 35 ohcama sullii 400 milj. ruvnnu ovddas. Almmuheami bohtosat leat válbmasat ovdal jagi 2026 loahpa.

Nannen dihtii dutkanáŋgiruššama oktiordnema dán suorggis áigu Dutkanráđđi maiddái boahttevuodas geahččat SAMISK eará čoakkáldagaid ja váikkuhangaskaomiid oktavuodas, ja almmuhit ruđaid fáttálaš rámmaiguinn mat leat vuodđuduvvon daid máhttodárbbuide maid Duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna raporta lea almmustahttán.

Kultur- ja dásseárvodepartemeanta (KUD)

(1000 ruvnuid mielde)

Kap.	Poasta	Namahuš	Rehket- doallu 2025	Saldere-juvvon bušeahhta 2026	Evttohus 2027 ¹
325	72	Kulturovttasbargu davviguovlluin (Dáiddadállu ja Riddu Riddu) ²	3 210	4 500	4 500
328	78	Eará museat ja kultursuodjalusdoaimmabijut (Sámediggi)	2 300	2 300	1 400
334	78	Filbma- ja dáhtaspeallodoaimmabijut (Internašunála Sámi Filbmainstituhtta (ISFI))	19 350	23 000	23 670
335	71	Mediadoarjja (doarjja sámi aviissaide)	44 392	45 970	47 670
337	71	Buhtadusortnegat (Čájáhusbuhtadus sámi foanddaide)	1 192	1 247	³
337	71	Buhtadusortnegat (Girjerádjebuhtadusat sámi foanddaide)	1 593	1 662	⁴
		Submi	72 037	78 679	77 240

¹ Supmit tabeallas čájehit poasttain dušše juolludusaid sámi ulbmiliidda, eai ge poasttaid olles supmiid.

² Submái gullet dušše doarjagat Dáiddadállu nammasaš sámi dáiddárkollektiivii ja Riddu Riddu riikkaidgaskasaš álgoálbmotfestiválie, vaikke vel eará ge kulturovttasbargu, mat gusket sámi doaimmaheddjiide ja prošeavttaide, ožžot ruđaid poasttas

³ Jagi 2027 čájáhusbuhtadusa sturrodat mearriduvvo manágo stáhta bálkásáhkema rámma lea almmus.

⁴ Jagi 2027 girjerádjebuhtadus mearriduvvo dainna lágiin ahte jagi 2026 ovtadathatti indeaksa muddejuvvo ja geardduhuvvo dainna luoikkahanhivodagaim mii lea juovlamánu 31. b. 2026 muttus.

Sámi kulturvistiit:

Kultur- ja dásseárvodepartemeanta lea kultursuorggi stáhtalaš huksenprošeavttaid bargamušaddi. Dálá bargovuohki lea ahte sámi kulturvistiid hukse dábálaččat Statsbygg departemeantta namas ja dan gohččuma vuodul.

RiddoDuottarMuseat (RDM) Kárášjogas – ovdaprošeakta

Sámi musea, RiddoDuottarMuseat (RDM) Kárášjogas, dárbbasa ođđa lanjaid, earret eará vai sáhtta čájehit olbmuid dan mearkkašahhti stuorra dáiddačoakkáldaga maid musea hálddaša, ja vai sáhtta váldit vuostá daid dávviriid mat galget máhcahuvvot Båastede-šiehtadusa bokte. Kultur- ja dásseárvodepartemeanta attii jagi 2023 Statsbyggii bargamuššan álggahit RDM ođđaviesu ovdaprošekterema, ja ovdaprošeakta lea jođus.

Kap. 325 Dábálaš kulturulbmilat, poasta 72 Kulturovttasbargu davviguovlluin

Ráđđehus evttoha lasihit juolludusa sámi dáiddárkollektiivii, Dáiddadállui, 3,4 milj. ruvnnuin ja Riddu Riddu Festiválie 1,235 milj. ruvnnuin. Doarjagat galget leat mielde nannemin dan guovtti ásahusa barggu riikkaidgaskasaš álgoálbmotbargguin davviguovlluin.

Kap. 328 Museat jna., poasta 78 Eará musea- ja kultursuodjalandoaimmabijut

Evttohuuvvo 1,4 milj. ruvnnošaš juolludus Sámediggái jagi 2027, joatkit prošeavtta Dávvirat Duiskkas. Prošeavtta bokte ovttasbarget duiskka ja sámi museat dávvirkártemiin ja máhttolonohallamiin daid sámi dávviriid oktavuodas mat leat duiskka vuorkkái. Sámediggi lea prošeaktaeaigát, ja Sámi museasearvvis fas lea ovddasvástádus prošeavttas.

Kap. 334 Filbma- ja dihtorspealloulbmilat, poasta 78 Filbmadoaimmabijut

Jagi 2027 várás evttohuuvvo 23,7 milj. ruvnnošaš doarjja Internašunála Sámi filbmainstituhtii (ISFI:i).

Kap. 335 Mediadoarjja, poasta 71 Mediadoarjja

Evttohuuvvo 47,7 milj. ruvnnošaš doarjja sámi mediaide. Doarjjaortnega hálddaša Mediabearráigeahčču gustovaš lálkaásahusa vuodul mii guoská sámi mediaide. Lálkaásahus doarjagiid birra sámi ođas- ja guovdilisuodamediaide rievdaduvvui jagi 2025 ja bodii fápmui ođđajagimánu 1. b. 2026. Ođđa lálkaásahus ii sorjá vuodđovuogádagas, ja váldorievdamat

čatnasit gelbbolašvuodaeavttuide ja eavttuide mat gusket doarjjadohkkehuvvon mediaid doarjagiid juohkáseami ja meroštallama eavttuide.

Kap. 337 Buhtadusortnegat, poasta 71 Buhtadusortnegat

Čájáhusbuhtadus lea kollektiiva buhtadus daid dáidagiid čájeheami ovddas maid almmolaš dahje almmolaččat dorjojuvvon ásašusat eaiggáduššet, ja dan hálldašit njeallje buhtadusfoandda. Ortnega mudde miessemánu 28. beaivvi 1993 mannosáš láhka nr. 52 buhtadusa birra govvadádaga ja dáiddaduoji jna. čájeheami ovddas. Dat oassi buhtadusas mii gullá sámi visuála dáidaga čájeheapmái, juhkkajuovvo Sámi dáiddáriid ja girječálliid buhtadusfondii. Girjerádjebuhtadus lea kollektiiva buhtadus maid mudde miessemánu 29. beaivvi 1987 mannosáš láhka nr. 23 girjerádjebuhtadusa birra. Daid dahkosiid dahkkit maid almmolaš girjerájut luoikkahit olbmuid, galget oažžut buhtadusa. Buhtadusa sturrodas meroštallojuvvo juohke luoikanovttadaga šiehtaduvvon mávssu vuodul ja juhkkajuovvo guovdilis buhtadusfoanddaide, earret eará Sámi fágagirjjálaš čálliid- ja jorgaleddjiidsearvá ja Sámi dáiddáriid ja girječálliid buhtadusfondii.

Eará ruhtajuolludusat sámi kulturulbmiliidda

Máŋggas dain vuostáiváldiin geat ožžot doarjaga/juolludusa Kultur- ja dásseárvodepartemeantta bušeahtas, hálldašit bargamušaid ja doaimmaid mat čatnasit sámi gillii ja kultuvrii, earret eará Nasionálaarkiivii (Sámi arkiivii), Nasionálabibliotehkii, Mediabearráigehčču, Norgga kulturráđđái, Norgga filmainstituhtii, Kulturtankenii ja NRK:i (NRK Sápmai). Seammá guoská iešguđet kulturdoaimmaheddjiide mat ožžot ruđaid departemeantta bušeahtas, ovdamearkka dihtii Office of Contemporary Art (OCA) ja nasionála museafierpmádaga museat.

Nasionálabibliotehka – dárui ja sámi giellamodeallat (DJ)

Jagi 2025 oačču Nasionálabibliotehka bargut hárbjeht, ođasmahttit ja olahat dárui ja sámi giellamodeallaid Norgga servodaga geavaheami várás. Jagi 2026 bušeahtas juolluduvvui 45 milj. ruvnnu dakkár buhtadusortnegii mii addá Nasionálabibliotehkii lobi geavahit dárui ja sámi aviissaid giellamodeallaid hárbjeheapmái. Bargu sámi giellamodeallaiguin lea erenoamáš hástaleaddji go sámegiela leat smávvat. Danne lea dat sámi teakstahivvodat maid sáhtá geavahit hárbjeheapmái ráddjejuvvon.

Spealloruđat Kultuvrralaš skuvlálávkii

Jagi 2025 várrejuvvui 390 milj. ruvnnu Kultuvrralaš skuvlálávkii (DKS) spealloruđaid váldojuogadeami kulturulbmiliidda. 500 000 ruvnnu lei merkejuvvon sierra ortnegii girjjálašvuodabuvttadeapmái sámegillii ja nasionála unnitlohkogielaide DKS oktavuodas. Kulturtankenis lea ovddasvástádus ovddideamis sámi ja nasionála minoritehtaid dáidaga, kultuvrra ja giela buot skuvlaohppiide riikkas ortnega bokte. Doarjjareivves fylkkagielddaide ja gielddaide lea čielgasit daddjon ahte sámegiela galget nannejuvvot, ja ahte sámi dáidda- ja kulturdovdadaheapmi galgá leat oassin DKS-fálaldagas.

Spealloruđat sámi valáštallamii

Jagi 2026 várrejuvvui 4 milj. ruvnnu sámi valáštallamii spealloruđaid váldojuogadeami oktavuodas. Doarjja sirdojuvvui Sámediggái mas lea ovddasvástádus viidáseappot juohkit daid ruđaid doarjaga ulbmila vuodul. Ulbmil lea bisuhit ja ovddidit viidáseappot sierralágan sámi valáštallandoaimmaid mat leat sámi kultuvrra oassin. Dasto galget ruđat dasa váikkuhit ahte álbmogis lassána valáštallan ja rumašlaš lihkaheapmi, ja doarjja galgá ovddimustá geavahuvvot mánáid (6-12 jagi) ja nuoraid (13-19 jagi) doaimmaide.

Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta (JGD)

(1000 ruvnuid mielde)

Kap.	Poasta	Namahas	Rehketdoallu 2025	Salderejuvvon bušeahhta 2026	Evttohus 2027
440	01	Politiija – sámi giellaruđat	322	400	400
440	01	Politiija – stáhta mánáidviessu sámi guovddášguovllus		5 000	5 000
433	70	Forum veahkaválddi ja illastemiid vuosttaldeami várás sámi servodagain ¹	400	400	400
442	01	Politijaoahppu Álttás	15 500	15 500	30 300
		Submi	16 222	21 300	36 100

¹Ruđat leat juolluduvvon kap. 433 poasttas 70 jagi 2027 rájes. Jagi 2026 juolluduvvojede ruđat kap. 433 poasttas 01. Jagi 2025 rehketdoallu čujuha kap. 400 poastta 70 rehketdollui.

Kap. 440 Politiija, poasta 01 Doaibmagolut

Sámi giellaruđat

Kapihttala 440 poasttas 01 doaibmagolut leat mánggaid jagiid juolluduvvon ruđat atnimii dain politijabiirriin main leat sámegiela hálddašanguvlui gulli gielddat. Jagi 2026 lea várrejuvvon 400 000 ruvnnu, ja jurdda lea juolludit seamma supmi jagi 2027. Ulbmil lea movttiidahttit bargiid háhkát alcceseaset eambo dieđuid sámegiela ja sámekultuvrra birra dain politijabiirriin main sápmelaččat orrot. Dat politijabiirret main leat gielddat guovttegielalaš hálddašemiin, sáhttet oheat ruhtadoarjagiid gokčat goluid mat sis leat leamaš dan geažil. Ortneha hálddašeapmi lea fápmuduvvon Finnmárkku politijabiirrii, mii dalle lea ge ožžon riikkalaš ovddasvástádusa hálddašit ortnega gustojeaddji instruvssa mielde. Sámelága giellanjuolggadusat gustojit Trøndelága, Nordlándda, Romssa ja Finnmárkku politijabiirriide, main buohkain leat gielddat mat gullet sámelága mearrádusaid gustojeaddji guvlui. Sámi fierpmádatjoavku ásaheavvui jagi 2021 ovddasteddjiiguin Kriminalomsorgen region nord nammasaš rihkusfuolahusas, riidočoavdinrádiid čállingottis ja Duopmostuollohálddahusas. Politiija lea ovddastuvvon golmmain ovddasteddjiin. Joavku evttoha doaibmajagiid mat galget nannet sámi riektesihkarvuoda. Politiija áššemeannudan- ja arkiivavuogádat lea heivehuvvon nu ahte buot geavaheaddjit sáhttet geavahit reivemálaid sihke davvi- ja lullisámegillii. Vuogádat gokčá doaibmasurggiid jođiheami, stivrema ja doarjjafágaid (ovdamearkka dihtii HR – DBS) hálldahusaššiid lassin. Sámi reivemálaid heiveheapmi lea vuosttamuš lávki dasa ahte politiija ieš sáhtta heivehit eanet áššemeannudandoarjaga sámegillii namahuvvon áššemeannudanproseassain. Muhtun dokumeanttat mat gusket politiija ránggáštusmeannudeapmái leat jorgaluvvon davvisámegillii.

Vuosttaldeapmi veahkaválddi ja illastemiid vuostá sámi servodagain

Buoridanplánas veahkaválddi ja illastemiid vuostá lagas gaskavuodain (2024-2028) Oadjebasvuohta buohkaide, maid ráđdehus bijai ovdan juovlamánus 2023, lea sierra kapihtal veahkaválddi ja illastemiid birra sámi servodagain. Barggu eastadan ja vuosttaldan dihtii veahkaválddi sámi servodagain lea dárbu geahččat dábálaš barggu oktavuodas veahkaválddi ja illastemiid vuostá, muhto maiddái dálá doaibmi álgagiid ektui ovddidan dihtii sámi giela ja kultuvrra ja barggu ektui muđui mii galgá váikkuhit dasa ahte Norgga eiseválddiid ja sámi álbmoga lotnolas luohttamuš nanosmuvvá. Dásseárvosaš veahkkefálaldaga sihkkarastimii ferte sajáiduhttit sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoda buot surggiide ja buot dásiide, dan veahkkefálaldagas mii mis lea jo. Veahkaválddi ja illasteami lea hástalus maid sámi servodat ja Norgga eiseválddit fertejit ovtas čoavdit. Jagi 2022 stáhtabušehtas juolluduvvui 5 milj. ruvnnu ásaheavvui sierra mánáidviessofálaldaga mii lea erenoamážit heivehuvvon sámi mánáide. Juolludus lea bistevas, ja jotkojuvvo maiddái jagi 2027. Statens barnehus Finnmark (Stáhta

mánáidviessu Finnmárkkus) rahppui ođđajagimánu 1. b. 2024 ja das leat mánnga sajádaga, main okta lea Kárášjohka. Guokte eará leat Áltá ja Girkonjárga. Stáhta mánáidviessu Finnmárkkus gokčá Finnmárkku fylkka ja das lea vel nationála ovddasvástádus fálaldagas mánáide geain lea sámegiella ja/dahje kulturduogáš.

Kap. 433 Riidočoavdinráđđi, poasta 70 Doarjja

Forum veahkaválddi ja illastemiid vuosttaldeami várás sámii servodagain

Ollu fágabirrasiin, organisašuvnnain ja ovttaskasolbmui lea dehálaš máhttu ja gelbbolašvuotta veahkaválddi ja illastemiid birra sámii servodagain. Sihke gielda ja regiovnna dásis leat ohcamin buoret čovdosiid veahkaválddi ja illastemiid eastadeapmái ja almmustahttimii. Buorre ovttasbargu ja fierpmádatbargu sáhtta leat mearrideaddjin. Sámi álbmot ássá lávda, ja veahkkeapparáhta ja politiija sáhttet ávkkástallat máhtuin ja vásáhusain maid bálvalusat eará geográfalaš guovlluin leat háhkan. Jagi 2026 juolludii Sekretariatet for konfliktråda nammasaš riidočoavdinráđđi čállingoddi 0,4 milj. ruvnnu RVTS Nordii ásaht foruma mii galgá ovddidit barggu veahkaválddi ja illastemiid vuostá sámii guovlluin ja lonohallat oassálastiid gaskasaš vásáhusaid ja gelbbolašvuoda. Ráđđehus evttoha joatkit juolludeami jagi 2027.

Kap. 442 Politiijaallaskuvla, poasta 01 Doaibmagolut

Politiijaohppu Áltás

Márggaid jagiid lea leamaš váttis háhkat ja bisuhit bargiid Finnmárkku politiijabiirii. Erenoamáš hástaleaddjin lea leamaš rekrutteret studeantaid sámii álbmogis. Danne ásaht ráđđehus ovddasmannigeahččaleami politiijaohppui Áltái mas lea okta beasuš 24 studeanttain, geat álge ohppui skuvlajagi 2025-26 ja loahpahit giđđat 2028. Jagi 2026 mearriduvvui viiddidit sisaváldima lávdaduvvon politiijaohppui vel ovttain bessošiin mas lea 24 studeantta geat álget ohppui skuvlajagi 2026-27. Oahpahus čadahuvvo UiT Norgga ártalaš universitehta lanjain, Campus Alta. Okta politiijaohpu mihtuin Áltás lea háhkat eanet ohcciid, studeantaid ja politiijabargiid sámii álbmogis.

Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta (EGD)

			(1000 ruvnuid mielde)		
			Salderejuvvon		
Kap.	Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2025	bušeahtta 2026	Evttohus 2027
900	75	Doarjja erenoamáš prošeavttaide, <i>sirdin vejolaš</i>		7 000	7 000
		Submi		7 000	7 000

Kap. 900 Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta, poasta 75 Doarjja erenoamáš prošeavttaide

Ráđđehus evttoha joatkit 7 milj. ruvdnosaš merkejuvvon doarjaga sámi ealáhusfondii. Sámediggi lea doarjaga vuostáiváldi. Foanda galgá leat mielde nannemin vejolašvuoda háhkat investerenkapitála prošeavttaide mat sáhttet ovddidit gánnáhahti ealáhusdoaimmaid sámi kultuvrra ja identitehta vuodul, erenoamážit sámi guovlluin.

Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta (DFD)

			(1000 ruvnuid mielde)		
			Salderejuvvon		
Kap.	Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2025	bušeahtta 2026	Evttohus 2027
760	71	Gieldda dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusat, dutkan, fágaovddideapmi ja rekrutteren	54 600	28 400	14 700
765	21	Psyhkalaš dearvvašvuodta, gárrendilli ja veahkaváldi, erenoamáš doaibmagolud	500		
		Submi	55 100	28 400	14 700

Kap. 760 Gieldda dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusat, poasta 71

Gealbudandoaibmajut fuolahusbálvalusas sámi geavaheddjiid várás

Ulbmil doarjjaortnegiin lea fágaovddideami ja gealbudeami bokte nannet kvalitehta dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusain daid geavaheddjiid várás geain lea sámi giella- ja kulturduogáš. Dearvvašvuodadirektoráhta árvvoštallama mielde lea ulbmilolahuš buorre. Doaibmajut lea veahkehan nannet ovttasbarggu, loktet gelbbolašvuoda ja buoridit máhttovuođu sámi dearvvašvuodadárbbuid birra. Jagi 2025 ožžo 3 ohcci doarjaga. Evttohuvo joatkit juolludeami 1,3 milj. ruvnnuin jagi 2027.

760.71 Sámi dearvvašvuodadutkama guovddáš

Ulbmil doarjjaortnegiin sámi dearvvašvuoda várás lea váikkuhit dásseárvosaš, máhttovuodot dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusaide sámi álbmogii. Dárba lea ođasmahttit máhtu sámi álbmoga dearvvašvuoda birra, ja máhtu sámi álbmoga dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusaid geavaheami birra.

Juolludussii gullá doarjja Sámi dearvvašvuodadutkama guovddášii (SSHF:i), mii lea sierra guovddáš UiT Norgga árkalaš universitehta Servodatmedisiinna instituhtas. Guovddáša váldodoaibman lea čadahit dutkama deattuhettiin sámi álbmoga dearvvašvuoda ja eallindiliid. Guovddášis lea viiddes riikkaidgaskasaš ovttasbargu. SSHF jođiha mánja dutkanprošeavtta main das lea ovddasvástádus, ja dan stuorámuš dutkančoakkáladat lea SAMINOR.

Jagi 2025 juolluduvvui 7,8 milj. ruvnnu Sámi dearvvašvuodadutkama guovddášii.

Jagi 2025 dieđalaš buvttadeami mihtilmasvuotán lei ahte ollu dutkit guovddášis leat leamaš dehálaš oassin SAMINOR čadaheamis. Dattetge lea guovddáša bargit almmuhan 11 dieđalaš artihkkala. Guovddáš oaččui guokte bálkkašumi jagi 2025: UiT Dearvvašvuodafakultehta gaskustanbálkkašumi ja Edmund-bálkkašumi.

Evttohus lea juolludit 8,1 milj. ruvnnu jagi 2027, mas 2 proseantta dahkko sorjaveažžan boadusvuodot juogadeamis.

760.71 SAMINOR 3

Sámi dearvvašvuodadutkama guovddáš lea čadahan stuorát álbmotiskkademiid gielddain main lea sámi álbmot áigodagaid 2003-2004 ja 2012-2014, mat gohčoduvvojedje SAMINOR 1 ja 2. Dutkammat leat almmustahtán mánja dearvvašvuodahástalusas sámi álbmogis, muhto sivean hástalusaid eai dieđe. Stuorát iskadeapmi, SAMINOR 3, čadahuvvui jagiid 2023–2025 ja davvi-, julev- ja lullisámi guovlu váldui mielde dutkamii. Jagi 2025 juolluduvvui 40,5 milj. ruvnnu SAMINOR 3:i. Dieđut leat čohkkejuvvon oktiibuot 49 gielddas main 19 dain ledje jagi 2025. Juovlamánu 31. b. muttus ledje 12 aktiiva dutkanprošeavtta mat geavahedje SAMINOR dieđuid, sihke guovddáša siskkáldas dutkit ja olggobealde dutkit.

Evttohus lea loahpahit juolludusa SAMINOR 3:i, ja geahpedit dan 13,9 milj. ruvnnuin dainna eavttuin ahte juolludus HUNT5:i kap. 714 postii 79 lasihuvvo seamma ollu.

760.71 Sámi dearvvašvuodajoavku

Sámi dearvvašvuodajoavku/saemien healsoedáehkie doarjaga ulbmil lea veahkkin ovddidit dásseárvosaš dearvvašvuodabálvalusaid sámi álbmogii, dearvvašvuodajoavkku bokte mii čadaha buhcciiddivššu, gealboloktema ja fágaovddideami gielddain ja dearvvašvuodafitnodagain. Barggu ulbmiljoavkun lea lulli- ja julevsámi guovlluid álbmot. Jagi 2025 juolluduvvui 5 milj. ruvnnu Sámi dearvvašvuodajovkui.

Evttohus lea joatkit juolludusa 5,3 milj. ruvnnuin jagi 2027.

Mánáid- ja bearašdepartemeanta (MBD)

			(1000 ruvnuid mielde)		
			Salderejuvvon		
Kap.	Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2025	bušeahtta 2026	Evttohus 2027 ¹
842	01	Sámi našuvnnalaš gealboguovddáš ²	10 950	11 300	11 300
		Submi	10 950	11 300	11 300

¹ Logut tabeallas čájehit dušše juolludusaid sámi ulbmiliidda. Bušeahtta-poastta olles sturrodaga dárkilat čilgehusa hárrái čujuhuvvo Mánáid- ja bearašdepartemeanta proposišuvdnii Prop. 1 S (2026-2027).

² Rudat lea juolluduvvon kap. 842 poasttas 01 jagi 2025 rájes. Sámi našuvnnalaš gealboguovddáš oaččui doaibmarudaidda kap. 854 poasttas 21 jagi 2024.

Evttohusuvvo juolludit ruđaid sámi ulbmiliidda čuovvovaš bušeahttakapihttaliin jahkái 2027:

Kap.	Poasta	Namahus
840	70	Doarjja veahkaválldi eastadandoaibmabijuide jna.
842	01	Sámi našuvnnalaš gealboguovddáš
881	77	Nationálaávvudeapmi 2030

Bušeahtta-poastta dárkilat čilgehusa hárrái čujuhuvvo Mánáid- ja bearašdepartemeanta proposišuvdnii Prop. 1. S (2026-2027)

Kap. 840 Doaibmabijut veahkaválldi ja illastemiid vuostá, poasta 70 Doarjja veahkaváldeastadeami jna. doaibmabijuide

Poastta juolludus lea earret eará geavahuvvon doarjjan vuodđudussii Alternativ til Vold (ATV), ATV-kantuvrraid jodiheapmái. Dasa gullá maiddá ATV-kantuvra Finnmarkkus mas lea sámi gelbbolašvuhta. Váldokantuvra lea Álttás, olgokantuvrraiguin Girkonjárggas, Kárášjogas ja Guovdageainnus. ATV-Finnmarku ruhtaduvvo stáhta ruđaiguin.

Juolludus geavahuvvo maiddá doarjjaortnegii *Tilskot til tiltak mot vald og overgrep*. Ortnega ulbmil lea váikkuhit veahkaválldi ja illastemiid eastadeapmái lagas gaskavuodain ja nannet daid mánáid hálldašannávcca ja eallinkvalitehta geat gillájit dahje leat gillán veahkaválldi dahje seksuála illastemiid. Heahteguovddášat sáhttet maiddá ohcat doarjagiid viiddidit fáldalaga erenoamáš hearkkes joavkkuide, earret eará sámiide. Jagi 2025 oaččui Álttá heahteguovddáš 700 000 ruvnnu sámi heahteguovddášfáldalaga implementeremii. Jagi 2026 lea Bærum gielda ožžon 100 000 ruvnnu heahteguovddáša sámi gelbbolašvuhtii.

Kap. 842 Bearašsuodjalus, poasta 01 Doaibmagolut – Sámi našuvnnalaš gealboguovddáš

Sámi našuvnnalaš gealboguovddáš (SÁNAG) rahppui formálalaččat golggotmánus 2022. SÁNAG ulbmil lea nannet daid fáldalagaid kvalitehta maid gielddalaš ja stáhtalaš mánáidsuodjalus, bearašsuodjalus ja heahteguovddášat addet sámi mánáide, rávesolbmuid ja bearrašiidda.

SÁNAG:s leat virggit iešguđet sámi guovlluin (davvisámi, julev- ja márkasámi, lullisámi ja gávpotsámi guovlluin), váldokantuvrrain Kárášjogas, ja sierra ossodagain Sis-Finnmarkku bearašsuodjalanguovddášis. Sihkkarastin dihtii doaibmalagaš máhttoovdáneami ja báikkálaš bálvalusaid nannema leat muhtun virggit muhtumassii čadnojuvvon eará báikkálaš bálvalusaide.

Jagi 2025 rehketdoallu čájeha 10,95 milj. ruvnnu ja jagi 2026 juolludus lea 11,3 milj. ruvnnu. Departemeanta evttoha joatkit juolludusa guovddášii jagi 2027.

Kap. 881 Doarjja oskuservodagaide jna., poasta 77 Nationálaávvudeapmi 2030

Ráđđehus háliida ahte Stiklestada soahtama 1000-jagiávvudeapmi galgá leat nationála čalmmusteapmi. Jagiin 2030 rádjai galget leat ávvosáttalágideami iešguđet fáttáiguin ja čalmmustemiiguin. Duhátjagičalmmusteamit galget vuolggahit beroštusa Norgga historjái ja kulturábái jagiid 2030 rádjai. Poastta juolludusas evttoha departemeanta doarjaga ávvodoaimbajuiide, juogaduvvon earret eará dáid sámi ulbmiliidda jagi 2027:

- 2 milj. ruvnnu vuodđudussii Saemien Sijte, mii lea jagi 2027 ávvosáttalágideami váldodoaimmaheaddji, ja mas lea oktiiordnen doaibma ja ovttasbargu olle doaimmaid ja lágideamiid oktavuodas ávvofáttáin gullevašvuohta.
- 100 000 ruvnnu Saemien Áálmege lágideapmái sámi vahku oktavuodas ja Saemien Áálmege jahkásaš bearaščoahkkaneapmái.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta (EBD)

		(1 000 ruvnuid mielde)		
Kap.	Namahus	Rehketdoallu 2025	Saldere- juvvon bušeahtta	Evttohus 2027
			2026	
1142	Eanadoallodirektoráhta ¹	27 572	26 880	27 246
1151	Boazodoallošiehtadusa čađaheapmái	229 244	250 000	275 000
Submi		256 816	276 880	302 246

¹ Submi tabeallas kapihttalis 1142 Eanadoallodirektoráhta siskkilda juolludemiid poastain 45, 70, 71, 72 ja 79, geahča válddahallama vulobealde.

Kap. 1142 Eanadoallodirektoráhta

Vuolábealde tabealla čájeha juolludusa oktiibuot kapihttalis 1142 Eanadoallodirektoráhta, ja tekstii gullet dušše dat bušeahhtapoasttat mat čatnasit njuolgga boazodoalu almmolaš hálddašeapmái.

		(1000 ruvnuid mielde)		
Poasta	Namahus	Rehketdoallu 2025	Saldere- juvvon bušeahtta	Evttohus 2027
			2026	
01	Doaibmagolut	302 617	317 100	316 642
21	Erenoamáš doaibmagolut – Gortniid gearggusvuodavurken	71 996	81 500	87 650
45	Stuorát reaidoháhkamat ja ortnegisdoallan, <i>sirdin vejolaš</i>	13 006	13 194	13 573
50	Areálaresursakárttat	8 251	8 000	8 244
60	Doarjja doalahit šibitdoavtterlogu badjin	201 423	237 032	235 546
61	Doarjja oaivevuorreiskosiidda fuodduin/bohccuin maid gávdna jápmán meahccái		1 326	1 367
70	Doarjja duottarstobuide	885	885	913
71	Doaibmabijut guoddevaš boazodoalu várás, <i>sirdin vejolaš</i>	7 367	5 900	6 080
72	Bággolotnumiid ja boazoguhtunvuoigatvuođa láigoheami buhtadusat, <i>meroštallanjuolludus</i>	591	630	670
73	Doarjja buhtadusaide jna. almmolaš gohččuma geažil šaddo- ja šibitbuvttadusas, <i>meroštallanjuolludus</i>	72 759	55 610	55 610
74	Buhtadus elliideaiggiidda guohtungildosa geažil		500	500
75	Doarjja eanadoallo- ja šaddoviessoeláhušsii liigegoluid geažil el-rávdnjái, <i>meroštallanjuolludus</i>	41 852	79 000	272 200
77	Buhtadusdoarjja návdedoalu heaittiheapmái, <i>sirdin vejolaš</i>	319 702	50 000	10 000
78	Nuppástuhtindoarjja návdedoalu heaittiheapmái, <i>sirdin vejolaš</i>	13 208		
79	Doarjja boazodollui bieggafámu árvoháhkama oasis	5 723	6 271	6 010
80	Borramušjáfšuid gearggusvuodarádju	20	1 000	1 037
81	Doarjja Romssa ja Finnmárkku biebmávnasfitnodagaide, <i>sirdin vejolaš</i>	3 577		
83	Doaibmabijut mat buoridit boazodoalu ja eanadoalu gaskavuoda		20 000	15 000
84	Diarjja šibitdoaktáriid mentorortnegii			6 000
Submi kap. 1142		1 062 977	877 948	1 037 042

Poasta 01 Doaibmagolut

Juolludusa váldoulbmil lea gokčat Eanadoallodirektoráhta doaimma. Eanadoallodirektoráhta lea earret eará doaimmaheaddji hálldahusorgána guovddáš boazodoallopolitihkalaš váikkuhangaskaomiid várás, ja galgá láhčit diliid boazodoallopolitihka mihttomeriid juksamii. Eanadoallodirektoráhta hálddaša dan oktavuodas boazodoallolága ja boazodoallošiehtadussii

gulli váikkuhangaskaomiid, ja lea maiddá Boazodoallostivrra, Boazodoalu ovddidanfoandda stivrra ja Bohccobierggi márkánlávdegotti ja Ekonomalaš lávdegotti čállingoddi. Direktoráhta galgá veahkehit doarjagiin ja čielggadanbargguin, ja direktoráhtas galgá maiddá leat dehálaš rávvejeaddji rolla boazodoallosuorggis. Eanadoalldirektoráhta huksegođii jagi 2023 fágabirrasa boazodoalu ja areálahálddašeami várás, ja dan dehálaš doaibman lea nannet barggu áimmahuššat boazodoalu areálaid almmolaš hálddašeamis.

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta evttoha juolludit 316,9 milj. ruvnnu poasttas jagi 2027 várás.

Poasta 45 Stuorát reaidoháhkamat ja ortnegisdoallan, sirdin vejolaš

Bušeahhtaevttohus 2027

Juolludeapmi galgá earret eará gokčat boazodollui guoski goluid čuovvulit Norgga ovddasvástádusa riikkaidgaskasaš šiehtadusaid čadaheamis, ja daid rádjááiddiid ceggemii ja bajásdoallamii mat leat Ruošša, Suoma ja Ruota rájás. Norgga-Suoma boazoáidekommišuvdna čuovvula Norgga-Suoma boazoáidekonvenšuvnna. Juolludus galgá gokčat kommišuvnna čoahkkingoluid. Poasta galgá maiddá gokčat goluid boazoguohtunšiehtadusaid čuovvuleami Rosse-guovllus. Dasa lassin galgá poasta gokčat stuorát reaidoháhkamiid ja ortnegisdoallamiid boazodoallohálddahusa oktavuodas. Poasta galgá maiddá gokčat vejolaš buhtadusgáibádusaid Suoma ja Ruošša eiseválddiin gustovaš boazoáidekonvenšuvnna ja šiehtadusaid vuodul.

Stuorra dárbu lea ortnegisdoallat áiddiid mat leat lahka Suoma ja Ruošša rájáid, ja dat galgá vuoruhuvvot jagi 2027

Departemeanta evttoha juolludit 13,6 milj. ruvnnu.

Raporta 2025

Jagi 2025 máksui 13 milj. ruvnnu dán poasttas. Golut daid boazoáiddiid heahteortnegisdoallamii mat leat lahka Ruošša, Suoma ja Ruota rájáid máksojedje maiddá dán poasttas, lassin áiddiid ortnegisdoallamii Rosse-guovllus ja Hemsedalas ja Lærdalas. Viidáseappot máksui buhtadus Suoma eiseválddiide Norgga bohccuid ovddas mat rasttidit Suoma rájája golut Norgga/Suoma boazoáidekommišuvnna čoahkkimii. Poasta govččai maiddá goluid bartahukseimiida ja gieddevuojániid doaimmaheapmái ja ortnegisdoallamii.

Poasta 70 Doarjja duottarstobuide

Bušeahhtaevttohus 2027

Juolludeami ulbmil lea doaimmahit dan golbma duottarstobu maid stáhta eaiggáduššá – Joatka, Mollešjohka ja Gárdin. Duottarstobut leat dehálaččat dasa ahte fuolahit oadjebasvuoda geainnohis eanadagain, earret eará boazoguođoheddjiide, ja daid lea geatnegasvuohta doallat rabasin birra jagi. Duottarstobut doaimmahuvvojit šiehtadusa vuodul Eanadoalldirektoráhtain. Departemeanta evttoha 913 000 ruvdnosaš juolludusa.

Raporta 2025

Jagi 2025 addui doarjja buot golmma duottarstohpui, oktiibuot máksojuvvui 885 000 ruvnnu. Lassin bistevas doaibmadoarjagii addui maiddá molsašuddi doarjja dárbblaš reaiduid háhkamii.

Poasta 71 Doaibmabijut guoddevaš boazodoalu várás, sirdin vejolaš

Bušeahhtaevttohus 2027

Ulbmil dáinna juolludemiin lea ruhtadit iešguđetlágan heivehemiid ja doaibmabijuid vai boazodoallu sáhtta leat guoddevaš. Boazolohkan ja dohkkehuvvon doallonjuolggadusaid čuovvuleapmi leat dehálaš doaibmabijut, lassin daidda bearráigeahččandoaibmabijuide mat gusket ráđjarasttideaddji boazoguohtumii gaskal Norgga ja Ruota. Juolludus poasttas galgá geavahuvvot dárkkistit ráđjarasttideaddji boazoguohtuma ja gozihit guohtunáiggiid ja guohtunguovlluid geavaheami doahhtaleami.

Buoret máhttu buvttadeami ja massima birra lea mearrideaddjin riidduid váidudeapmái ja boazodoalu guoddevaš hálddašeapmái. Golut dakkár máhttoovddideapmái máksojit dán poasttas. Dasto lea juolludusa ulbmil gokčat Finnmárkku duoddara gozihanprográmma, muhtun ovddidan- ja čielggadangeluid ja areálageavahankártaid boazodoalu várás. Juolludus gokčá maiddái goluid stáhtahálddašeaddji lágidan *Boazodoalu našunála oktavuodaforum*a oktavuodas, ja vejolaš doaibmabijuide boazodoalus radioaktiiva nuoskkideami oktavuodas. Mearriduvvon boazologu ja dohkkehuvvon geavahannjuolggadusaid čuovvuleapmi, ovtta dárkkistandoaibmabijuiguin ráđjarasttideaddji boazoguohtuma ektui gaskal Norgga ja Ruota, leat jagi 2027 vuoruhuvvon bargamušat.

Departemeanta evttoha juolludit 6,1 milj. ruvnnu.

Raporta 2025

Jagi 2025 máksui 7,4 milj. ruvnnu dán poasttas. Ruhta geavahuvvui čadahit Eanadoalldirektoráhta ovddidanprošeavtta boazolohkama várás DJ:in dronain. Dasto lea stáhtahálddašeaddji čadahan boazolohkama ovtta Finnmárkku orohagain ja ovtta Nordlándda orohagain. Earret dan leat golut mákson Norgga ja Ruota gaskasaš ráđjarasttideaddji boazodollui guoskevaš dárkkistandoaibmabijuide, lobihis dilálašvuodaid čuovvuleapmái, *Boazodoalu našunála oktavuodaforumii* ja doaibmabijuide guoddevaš boazodoalu várás Finnmárkkus.

Poasta 72 Boazoguohtunvuoigatvuoda bággolotnuma ja láigoheami buhtadusat, meroštallanjuolludus

Bušeahhtaevttohus

2027

Juolludus galgá gokčat buhtadusaid maid boazoguohtunvuoigatvuoda láigoheami bággolotnun dagaha Trollheimenis, geahča Frostadikki lágamánnerievti čakčamánu 2. b. 1999 mannosas bajimus árvvoštallanmearrádusa eavttuid, ja guohtunláiggu vuolláičállojuvvon boazoguohtunšiehtadusaid vuodul eanaeaiggádiiguin Trollheimenis. Juolludus galgá maiddái gokčat guohtunláiggu Trollheimen/Igelfjellet boazoguohtunsearvái, departemeanta miessemánu 23. b. 2016 beaiváduvvon reivve vuodul.

Departemeanta evttoha juolludit 670 000 ruvnnu gokčat sohppojuvvon šiehtadusaid.

Raporta 2025

591 000 ruvnnu geavahuvvui. Buhtadus máksui 44 eanaeaiggádii Trollheimenis. Guohtunláigu Trollheimen/Igelfjellet boazoguohtunsearvái doaibmajagi 2024/2025 ovddas lea maid mákson dán poasttas.

Poasta 79 Doarjja boazodollui bieggafámu árvoháhkama oasis

Bušeahhtaevttohus 2027

Juolludusa ulbmil lea fievrridit árvoháhkama bieggafápmobuvttadeamis boazodollui masa buvttadeapmi čuohcá. Doarjja addo orohagaide dahje siiddaide doppe gos bieggafápmoprošeavttas, okto dahje ovtta eará doaibmabijuiguin, sáhttet leat negatiiva váikkuhusat boazodollui. Ordninga omfattet vindkraftproduksjon frå anlegg som er konsesjonspliktige etter energilova. Jagi 2027 juolludusevttohus lea meroštallon jagi 2025 bieggafápmobuvttadeami vuodul. Doarjja meroštallo konkrehta árvvoštallama vuodul das guđe siiddaide/orohagaide bieggafápmorusttegis, okto dahje ovtta eará doaibmabijuiguin, sáhttet leat negatiiva váikkuhusat. Eanadoalldirektoráhta hálddaša ortnega. Ruđat galget biddjot orohatfondii dahje siidafondii, ja geavahuvvot iešguđet foandda njuolggadusaid vuodul.

Departemeanta evttoha juolludit 6,01 milj. ruvnnu.

Raporta 2025

Jagi 2025 lea mákson 5,7 milj. ruvnnu doarjjan, juogaduvvon 11 doarjjavuostáváldái. Doarjja lea mákson buot orohagaide dahje siiddaide mat ollašuhhte eavttuid.

Poasta 82 Lasseareála Fovse orohahkii, sirdin vejolaš

Stáhta lea Lulli-Fovse sijte ja Fosen vind, ja Davvi Fovse sijte ja Roan vind, gaskasaš soabadanšiehtadusaid oktavuodas geatnegahtton háhkat lasseareálaid dálveguohtumii Fovse orohahkii. NIBIO lea čielggadan guoskevaš guovllu ja addán čielga rávvaga Håmmålsfjellet-Sålekinna guovllu oktavuodas. Ráđdehus bargá viidáseappot dán rávvaga vuodul. Váikkuhusat eará beroštusaide leat čielggaduvvon. Ráđdehus bidjá dán čielggadusa vuodđun viidásat bargui.

Golut sáhttet guoskat guovllu gielddaid doaibmabijuide, konsuleantabálvalusaid oastin váikkuhusčielggadussii ja muddenplánaprosessii, váidudandoaibmabijuide ja vel šiehtadusaide eanaeaiggiiguin ja meahceestivrrain boazoguohtunláigoheami oktavuodas.

Raporta 2025

100 milj. ruvnnu lea juolluduvvon poasttas jagi 2025. Juolludusa sáhtta sirdit, ja dat galgá gokčat goluid dassážiigo bargu lasseareálaiguin lea loahpahuuvon. Jagi 2025 eai mákson ruđat dán poasttas.

Poasta 83 Doaibmabijut mat buoridit boazodoalu ja eanadoalu gaskavuoda

Juolludusa ulbmil lea čadahit doaibmabijuid mat sáhttet láhčit diliid buoret gaskavuhtii gaskal boazodoalu ja eanadoalu. Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ásahe ođđajagimánus 2024 lávdegotti mii galgá evttohit vejolaš čovdosiid dasa. Duogáš lávdegotti ásaheapmái lea bargu láhčit diliid lasseareálaide Fovse orohaga várás, muhto lávdegoddi ii leat mielde dán barggus. Lávdegoddi galgai geahčadit lagabui mat lea hástalussan boazodoalu ja eanadoalu gaskavuodas Nord-Østerdalenis, sámi boazoguohtunguovllu lulli-nuortta rájá oktavuodas.

Lávdegoddi geigii raporttas geassemánus 2026. Juolludusevttohus lea rámmán dasa ahte čadahit daid doaibmabijuid maid lávdegoddi lea evttohan.

Departemeanta evttoha juolludit 15 milj. ruvnnu.

Raporta

Poasta ásaheuvui jagi 2026.

2025

Kap. 1151 Boazodoallošiehtadusa čadaheapmi

(1000 ruvnuid mielde)

oasta	Namahus	Salderejuvvon		
		Rehketdoallu 2025	bušeahhta 2026	Evttohus 2027
51	Doarjja Boazodoalu ovddidanfondii	88 500	81 800	90 950
72	Doarjja organisašuvdnabargui	8 600	10 500	11 000
75	Gollovuolidan- ja njuolggadoarjagat, <i>sirdin vejolaš</i>	128 864	153 300	166 650
79	Čálgoortnegat, <i>sirdin vejolaš</i>	3 280	4 400	6 400
Submi kap. 1151		229 244	250 000	275 000

Guovvamánu 17. b. 2026 šiehtte Stáhta ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi (NBR) Boazodoallošiehtadusa áigodahkii 2026/2027. Šiehtadusa rámma lea 275 milj. ruvnnu. Dat lea 25 milj. ruvdnosaš lassáneapmi áigodaga 2025/2026 Boazodoallošiehtadusa ektui. Boazodoallošiehtadus 2026/2027 joatká sihke daid boazodolliid vuoruheami geain lea boazodoallu váldodoaibman ja doarjjavuogádaga váldolinnjaid. Dat addá stádisvuoda ealáhusdoaimmaheddiide. Daid siidaosiin mat eai doahttal mearrádusa vuolidit boazologu, ii leat vuoigatvuohta oažžut doarjaga šiehtadusa bokte.

Boazodoallošiehtadus 2026/2027 lea Støre-ráđđehusa viđat šiehtadus Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaserviin. Ovttamielalašvuohta šiehtadallamiin lea mearrideaddjin dasa ahte doarjut šiehtadusinstituhta ja dan váldošiehtadusa maid Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi leat soahpan.

Stuorradiggi meannudii proposišuvdna boazodoallošiehtadusa 2026/2027 birra geassemánu 15. b. 2026, gč. Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta Prop. 92 S (2025–2026) Endringer i statsbudsjettet 2026 (Boazodoallošiehtadus 2026/2027) ja Innst. 442 S (2025–2026).

Departemeanta evttoha juolludusaid kap. 1151 vuolde jagi 2027 várás dan vuodul.

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta (DBD)

		(1000 ruvnuid mielde)		
		Salderejuvvon		Evttohus 2027 ¹
Kap.	Paosta Namahus	Rehketdoallu 2025	bušeahtta 2026	
1410 21	<i>Birasdáhta</i>	10 000	10 000	10 000
1420 01	Doaibmagolut	10 000	10 000	10 000
1420 72.2	Buhtadus boraspiriid goddán guohtunelliid ovddas (vuollepoasta 2 Buhtadus bohccuid ovddas)	110 438	108 311	108 311
1420 73	Doarjja boraspiredoaibmabijuide	71 970	71 706	43 619
1420 80	Doarjja luonddugáhttemii	4 500	3 500	3 500
Submi kap. 1410 ja 1420		206 908	203 517	175 430

¹Tabealla supmiin leat dušše juolludeamit sámi ulbmiliidda kapihttaliid 1410 ja 1420 poasttain, ii ge poasttaid supmi oktiibuot.

Dasa lassin juolluduvvojit ruđat sámi ulbmiliidda dán kapihttaliin ja poasttain:

Kap.	Paosta	Namahus
1429 60		Doarjja gielddaid kulturbirasgelbbolašvuhtii
1429 71		Doarjja ráfáiduhtton kulturbirasiidda main leat priváhta eaiggádat, <i>sirdin vejolaš</i>
1429 74		Doarjja fanassuodjalussii, <i>sirdin vejolaš</i>
1429 77		Doarjja árvoháhkamii ja gelbbolašvuodadoaibmabijuide kulturbirassuorggis, <i>sirdin vejolaš</i>

Kap. 1410 Máhttu dálkkádaga ja birrasa birra, poasta 21 Birasdáhta

Postii gullá earret eará 10 milj. ruvnnu bargui sohppojuvvon máhttovuođuin bohccuid ja boaraspiriid birra. Dat čatnasa boazodoalu ja energijja doaibmapáhka boraspiredoaibmabijuide maid ráđđehus bijai ovdan juovlamánus 2023.

Kap. 1420 Birasdirektoráhta poasta 01 Doaibmagolut

Poasta ruhtada buot Birasdirektoráhta doaibmagoluid, masa stáhta luonddubearráigeahčču (Statens naturoppsyn (SNO)) gullá. Stáhta luonddubearráigeahčču lea birashálddašeami operatiiva gieddeorgána. Jagi 2024 stáhtabušeahtas biddjui 10 milj. ruvnnu mii jotkojuvvo 2027-bušeahtas dainna ulbmilin ahte váidudit riidodási ja nannet luohttámuša Nordlándda, Romssa ja Finnmárkku boraspirehálddašeapmái. Riidduin lea sáhka iešguđet oainnuin das man ollu vahágat leat guohtunelliide ja das man ollu boraspiret leat guovllus. SNO nannen eanet bistevas jahkebargguiguin addá eanet návccaid vahátduodašteapmái ja máddodatgoziheapmái, guokte dehálaš ángiruššansuorggi mat loktejit luohttámuša ja váidudit riidduid guovllus. Nannen boadášii buorin sihke sámi ja eará guohtunberoštusaide guovllus.

Kap. 1420 Birasdirektoráhta poasta 72 Buhtadus boraspiriid goddán guohtunelliid ovddas

Postii gullet buhtadusat šibihiid ja bohccuid ovddas maid boraspiret leat goddán dahje hávvudan. Buhtadusat šibihiid ovddas leat vuollepoasttas 1 ja buhtadusat bohccuid ovddas leat vuollepoasttas 2. Logut bajábealde tabeallas čatnasit vuollepostii 2, Buhtadusat bohccuid ovddas.

Buhtadusat sáhttet molsašuddat jagis jahkái, earret eará luonddovuđot diliid geažil. Danne lea váttis einnostit juolludandárbbu, ja danne lea poasta (guvttiin vuollepoasttain) bušeterejuvvon meroštallanjuolludussan. Evttohus lea juolludit oktiibuot 163,9 milj. ruvnnu, seammá go jagi 2026.

Raporta 2025 goappašiid vuollepoasttain

Buhtadusat šibihiid ja bohccuid ovddas leat mákson gustovaš lágaid vuodul, oktiibuot 158,9 milj. ruvnnu. Oktiibuot leat meannuduvvon 1044 buhtadusohcama šibihiid ovddas maid boraspiret leat goddán jagi 2025, ja 51,7 milj. ruvnnu lea mákson buhtadussan. Meannuduvvon leat 525 buhtadusohcama bohccuid massima ovddas, ja 110,4 milj. ruvnnu lea mákson buhtadussan. Ain lea stuorra erohus vahátovddideamis iešguđet guovlluin, muhto nationála dásis njiedjá sávzzaid massin dađi mielde go bidjá eanet návccaid eastadeaddji doaibmabijuide. Boazodoalus eat vuohte seamma váikkuhusa. Boazodollui lea váddásat gávdnat heivvolaš doaibmabijuid, ja massimat čatnasit eanet luondduvuđot diliide dálkkádaga, guohtundiliid ja eará diliid oktavuodas.

Kap. 1420, poasta 73 Doarjja boraspiredoaibmabijuide, *sirdin vejolaš*

Poasta gokčá goluid boraspirehálddašeami eastadeaddji ja riidováidudeaddji doaibmabijuide sihke šibihiid ja bohccuid ovddas, oktan mávssuiguin báikkálaš báhčingoavkkuide. Poastta juolludusa sáhtá maiddá geavahit doarjagiidda lasihan dihtii máhttovuođu mii doarju ulbmila.

Evttohus lea juolludit 43,6 milj. ruvnnu, 28,1 milj. ruvnnu geahpedus jagi 2026 ektui. Seastindoaibmabidju ruhtadan dihtii stáhtabušeahta eará doaibmabijuid lea poasta vuoliduvvon 20 milj. ruvnnuin. Dasa lassin lea kap. 1420 postii 21 ođđasis várrejuvvon 10 milj. ruvnnu digitála vuogádaga ovddideapmái áššemeannudeami ja raporterema várás áššesuorggis mohtorjohtolat mehciin ja čázadagain. Haddemuddemii lea biddjon 1,9 milj. ruvnnu.

Doarjagis lea 0,5 milj. ruvnnu várrejuvvon fágavirgái Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvá (NBR:i) mii galgá bargat jotkkolaš boraspiriide guoskevaš áššiiguin ja čuolbmačilgehusaiguin, ja láchit diliid dasa ahte boazodoallu sáhtá oassálastit árjajalaččat dán suorggi proseassaide. Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta juolluda 11 milj. ruvdnosaš organisašuvdnadoarjaga NBR:i jagi 2026/2027 Boazodoallošiehtadusa bokte, mas lea ruhta namuhuvvon fágavirgái.

Raporta 2025 (guoská sihke šibit- ja boazodollui)

Jagi 2025 bohte 1 028 ohcama oktiibuot 215,5 milj. ruvnnu ovddas, ja 833 ohcama dohkkehuvvojedje ollásit dahje muhtumassii. 140 ohcama oktiibuot 31,6 milj. ruvnnuin hilgojuvvojedje.

Doarjjaláhkaásahus ođasmahttui jagi 2024, ja ođđa láhkaásahus bođii fápmui ođđajagimánu 1. b. 2025. Ođasmahttima ulbmil lei beavttálmahttit doaibmabijuid, buoridit láhkaásahusa vuorddehahttivuođa ja heivehit gustovaš lágalaš gáibádusaid, ja maiddá sihkkarastit buoret máhttovuđot ja beaktilis hálddašeami poastta ruđain. Elektronisk søknadssenter (ESS) nammasaš elektrovnnalaš ohcanguovddáš lea ođasmahtton dustet rievdadusaid, ja lea dál eanet áddehahti ohccái ja ohcanmeannudeaddjái. EES jagi 2025 mielde heivehuvvon buoret raporteremii ja čalmmustahttimii doaibmabijuid geavaheami ja vásáhusaid daiguin.

Váttis lea čielgasit árvvoštallat beavttu daid jagi 2025 álggahuvvon doaibmabijuin mat leat ruhtaduvvon dán ortnegis. Sávzzaid ja bohccuid massimii boraspiriide leat ollu sivat. Eastadandoaibmabijut mat sirrejit boraspiriid bohccuin ja šibihiin leat diehttalasat eanemus ávkkálaččat. Bohccuid ektui lea váttis gávdnat heivvolaš eastadandoaibmabijuid mat eastadit massimiid go boazoguovllut eanet badjálaset boraspireguovlluiguin.

Kap. 1420 Birasdirektoráhta poasta 80 Doarjja luoddugáhttemii

Doarjjaortnet čáhcebirasdoaibmabijuide, oktan divodandoaibmabijuiguin Oslovuona, káلكema ja anadroma luossaguliid várás

Juolludusas galgá 0,5 milj. ruvnnu almmuhuvvot doaibmabijuide viidáseappot gaskkustit árbedieđu sámi luossabivddu birra Deanučázádagas, erenoamážit mánáid ja nuoraid várás. Submi lea konkretiserejuvvon proposišuvnnas Prop 1 S jagi 2027 várás.

Seamma ortnegis lea merkejuvvon 3 milj. ruvnnu doarjjan Deanučázádaga guolástanhálddahussii, mas oassi ruđain manná ulbmiliidda mat dorjot sámi kultuvrra seailuheami.

Jagi 2025 máksui 0,5 milj. ruvnnu poastta doarjjan dasa ahte seailuhit máhtu sámi luossabivdokultuvrra birra Deanučázádagas, erenoamážit mánáid ja nuoraid várás, ja 4,2 milj. doarjjan Deanučázádaga guolástanhálddahussii.

Kap 1429 Riikaantikvára poasta 60

Postii gullet doarjagat mat leat mielde nannemin gielddaid kulturbirasgelbbolašvuoda, vai kulturbirrasiid sáhtta váldit atnui resursan servodatovddideamis.

Raporta 2025

Riikaantikvára oaččui ohcamiid guoktenuppelohekái fylkkagielddas, Sámedikkis ja 43 gielddas jagi 2025. Ohcansupmi lei oktiibuot 43 milj. ruvnnu. Poastta juolludusas jagi 2025 attii Riikaantikvára 0,2 milj. ruvnnu doarjjan Sámedikki kulturbirasgelbbolašvuhtii.

Kap 1429 Riikaantikvára poasta 71 Doarjja ráfáiduhtton kulturbirrasiid main lea priváhta eaiggát, *sirdin vejolaš*

Postii gullet doarjagat daid kulturbirrasiid sihkkarastin-, divvun-, bajásdoallan- dahje dikšundoaibmabijuide main lea priváhta eaiggát. Go gáibiduvvo čadahit barggu mii divruda barggu, galgá doarjja sáhttit gokčat dakkár antikváralaš lassegoluid ollásit dahje belohakkii. Doarjja sáhtta addot sihke eaŋkilobjeavttaide ja kulturbirrasii. Ráfáiduhtton kulturbirrasat main lea priváhta eaiggát galget vuoruhuvvot juolludeami oktavuodas.

Sámi kulturmuittuid priváhta eaiggádat sáhttet ohcat doarjaga poasttas. Ohcan manná Riikaantikvárii Sámedikki bokte, mii juogada doarjaga buot fylkkagielddaid ja Sámedikki gaskkas.

Raporta 2025

Oktiibuot 485 eaiggáda ohce doarjaga oktiibuot 335,5 milj. ruvnnu ovddas. Jagi 2025 poastta juolludusas attii Riikaantikvára 4,8 milj. ruvnnu doarjjan ráfáiduhtton kulturmuittuide main lea priváhta eaiggát.

Kap 1429 Riikaantikvára poasta 74 Doarjja fanassuodjalussii, *sirdin vejolaš*

Postii gullá doarjja ráfáiduhtton fatnasiid sihkkarastimii, bajásdoallamii, divvumii ja ovddešteapmái. Ráfáiduhtton dahje suodjaluvvon fatnasiid eaiggádat ja hálddašeaddjit sáhttet oažžut doarjaga. Seammá guoská organisašuvnnaide, servviide ja prošeavttaide mat doibmet doarjjaortnega ulbmila vuolde.

Ráfáiduhtton sámi fatnasiid eaiggádat ja hálddašeaddjit sáhttet ohcat doarjaga poasttas. Ohcan manná Riikaantikvárii Sámedikki bokte, mii juogada doarjaga buot fylkkagielddaid ja Sámedikki gaskkas.

Raporta 2025

Jagi 2025 ožžo fylkkagielddat ja Sámediggi 165 ohcama oktiibuot 407 milj. ruvnnu ovddas ja adde doarjaga 110 ohcamii. Jagi 2025 poasta juolludusas attii Riikaantikvára 0,6 milj. ruvnnu doarjja sámi fanassuodjalussii.

Kap 1429 Riikaantikvára poasta 77 Doarjja árvoháhkamii ja gelbbolašvuodádoaibmabijuide kulturbirassuorggis, *sirdin vejolaš*

Postii gullet doarjagat sihke árvoháhkanprošeavttaide ja gelbbolašvuodádoaibmabijuide kulturbirassuorggis. Goappašiid ulbmiliid oktavuodas galget dakkár ohcamat main lea guoskevašvuolta gáhttenstrategiijaid ulbmiliidda ja mat dorjot daid ulbmiliid, vuoruhuvvot. Dat sáhttet ollásit dahje belohahkii čatnasit sámi kulturbirrasii. Dáid doarjagiid addá Riikaantikvára njuolgga.

Raporta 2025

Jagi 2025 máksui 7,5 milj. ruvnnu poasttas 49 prošeaktii. Jagi 2025 juolludusas attii Riikaantikvára 0,8 milj. ruvnnu doarjjan visttiid ja kulturbirrasiid kártemii ja gáhttemii bihtánsámi guovllus.

Johtolatdepartemeanta (JOD)

Kap. 1352 Ruovdemádiidirektoráhta, poasta 71 Infrastruktuvrabálvalusaid oastin – jodiheapmi ja ortnegisdoallan ja poasta 72 Infrastruktuvrabálvalusaid oastin – Ođasmahttin ja uhcit investeremat

Boazodoalloguovlluin, erenoamážit Nordlándda ruovdemádiiguovllus, lea Bane NOR mánnga jagi bargan ovtta boazodolliiguin ja dutkiiguin hutkan dihtii beaktilis doaibmabijuid mat geahpedit bohccuid vuojáhallamiid. Iskkadeamet čájehit ahte rasttidanšalddiid dahje ruovdemáđii vuloš luottaid huksen dain guovlluin main ruovdemáđii rasttida guohtunguovlluid dahje dain gaskkain main bohccot dávjá vuddjojít, orrot leamen buoremus doaibmabidjun. Lihkostuvvama eaktu lea ahte áiddit leat doarvái guhkit, riehta hábmejuvvon ja biddjojuvvon rivttes sadjái ja ahte kvalitehta lea nu buorre ahte dat dalvet girdet ollu muohttaga ja biekkaid. Seammás fertejit leat doarvái ruovdemáđii rasttidanšalddiid dahje ruovdemáđii vuloš luottat vai ealli lea vejolašvuohta dorvvolaččat rasttidit fievrridusinfrastruktuvrra.

Dakkár áidumat mat galget geahpedit bohccuid vuojáhallamiid logu, vuoruhuvvojít dakkár ruovdemáđiigaskkain main vuddjonvárta lea stuoris ja main áiddiid lea vejolaš cegget fuođđuid lunddolaš rasttidanšalddiid gaskii. Dakkár gaskkain njidjet vuojáhallamat garrasit.

Bane NOR lea mánggaid jagiid vuogádatlaččat njáskan ruovdemáđii guoras, ovtta bargan boazoeaiggádiiguin iešguđet doaibmabijuid oktavuodas ja čadahan njoazesvuodjimiid áigodagain go bohccot leat lahka ruovdemáđii. Vuojáhallan bohccuid lohku manimus jagiid lea leamaš vuolit go mánnga jahkái. Sivvan dasa sáhtá earret eará leat molsašuddi dálke- ja muohtadilit, muhto maiddái ahte fuođđoáiddit leat ceggejuvvon mánnga suojehis gaskii.

Bane NOR lea áigodagas 2018–2025 ceggen oktiibuot 135 kilomehtera fuođđo- ja boazoáiddiid. Áiddit ceggejuvvojít dakkár guovlluide gos lea alla riidodási ja gos ollu bohccot ja ealggat vuojáhallojit, vuostazettiin daidda gaskkaide gosa sáhtá cegget áiddiid gaskal lunddolaš rasttidanšalddiid dahje ruovdemáđii vuloš luottaid. Fuođđoáiddiid ceggen sihke bohccuid ja ealggaid várás jotkojuvvo. Jagi 2026 lea áigumuš cegget oktiibuot vihtta kilomehtera áiddiid oassegaskkaide ja jagi 2027 lea plánejuvvon áidi gaskal Bolna ja Lønsdal.

Geahpedan dihtii boazovuojáhallamiid eará láhkai lea dehálaš ásahit vugiid mo oazžut dieđuid boazoeaiggádiin ja lokomotiivavuddjiin ahte bohccot leat ruovdemáđii alde dahje dan lahka (boazodieđáhus). Dalle vudjet togat njozet 12 diimmu áigodagas dainna eavttuin ahte boazoeaiggát čadaha doaibmabijuid vuojehan dihtii bohccuid eret linnjás. Dasa lassin addojuvvo doarjja helikopter- ja dronageavaheapmái johtimiid oktavuodas guohtunguovlluid gaskka.

Bane NOR lea mielde mánnga dutkanprošeavttas gávdnan dihtii čovdosiid mat leat sihke gollobeaktilat ja main leat nu uhccán negatiiva váikkuhusat ealli ja olbmuid eanadatgeavaheapmái go vejolaš. Áigodagas 2023 rájes 2026 rádjai leat mánnga ođđa teknologalaš čovdosa lágduvvon áican dihtii ealli mat leat lahka ruovdemáđii dahje dan alde ja baldin dihtii daid eret ruovdemáđis.

Mánnga DjO-prošeavtta leat jođus:

- Fuođđoáiddit ceggejuvvojít gaskii Måefie– Skonseng Nordlándda ruovdemádiiguovllus jagi 2026.
- Plána lea hukset 1,3 kilomehtera fuođđoáiddi Bolna ja Lønsdal gaskii Nordlándda ruovdemádiiguovllus jagi 2027.

- Fuodđodieddiheapmi («fuodđobaldin») lea diedihanvuogádat mii lea biddjon togii ja mii galgá baldit elliid guoddit ruovdemádii go toga lahkona. Iskkaduvvon lea mo fuodđut dávistit iešguđet togajienaide. Prošeakta jotkojuvvo áigodagas 2026–2029.
- Prošeakta teknologalaš čovdosiid birra geahpedan dihtii bohccuid vuojáhallamiid čájehii buori ávkki dakkár vuogádagas mii áicá go bohccot leat lahka toga, ovttas diedihemiin boazoeaiggádii ja togajođiheddjiide. Dálveáigodahkii 2026/2027 addá Bane NOR doarjaga boazoeaiggádiidda joatkit GPS geavaheami vai sis lea buorre vuodđu sirdit bohccuid dahje čadahit njoazesvuodjima ja Bane NOR árvvoštallá viidásat čuovvuleami.

Barggolašvuoda- ja searvadahttindepartemeanta (BSD)

Kap. 671, poasta 72 Kvalifiserenortnegat dulkkaid várás

Juolludus galgá ruhtadit dulkkaid ja eará oahpuid ja kvalifiserema autorisašuvdnaiskosa fágalaš ja hálldahuslaš čađaheami. Ulbmil ortnegiin lea háhkat eanet kvalifiserejuvvon dulkkaid almmolaš suorgái daid gielain main lea dárbu. Vestlandet allaskuvla, Oslo Met ja Sámi allaskuvla ožžot doarjaga dán ortnega bokte. Searvadahttin- ja mánggabealatvuodadirektoráhta (IMDi) hálddaša ortnega.

Sámi allaskuvla oaččui 1 390 000 ruvnnu sihke jagi 2025 ja 2026, oktiibuot 22,3 milj. ruvdnosaš ja 24,1 milj. ruvdnosaš doarjagis.

Jagi 2027 várás evttohuvvo 25 milj. ruvdnosaš doarjja kap. 671 poasttas 72.

Olggosaddán:
Gielda- ja guovlodepartemeanta

Almmolaš ásahusat sáhttet dingot
lassigáhppálagaid dáppe:
Departemeanttaid sihkkarvuđa- ja bálvalusorganisašuvdna
www.publikasjoner.dep.no
Telefovdna: 22 24 40 00

Prentehusnummir: H-2581 S

